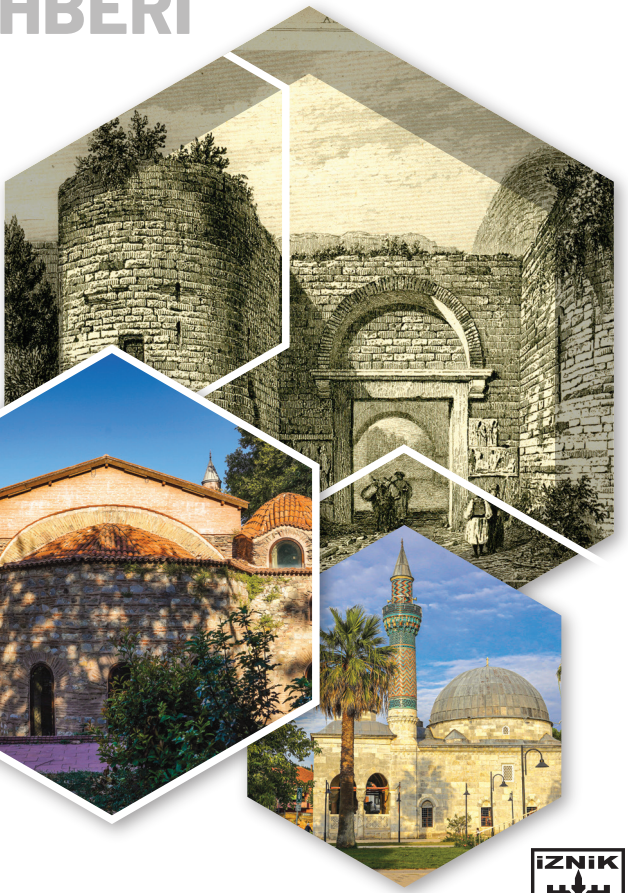
İZNİK GEZİ REHBERİ

cittaslow iznik

İZNİK BELEDİYESİ YAYINLARI

İZNİK BELEDİYE BAŞKANLIĞI

İZNİK

BELEDİYE BAŞKANLIĞI

KAĞAN MEHMET USTA

İZNİK BELEDİYE BAŞKANI

İZNİK GEZİ REHBERİ

İZNİK BELEDİYESİ YAYINLARI

cittaslow iznik

0 (224) 757 10 10

www.gezirehberi.iznik.bel.tr

İznik'e hoş geldiniz.

Kentlerin ortaya çıkışında çok farklı etkenlerin bir araya gelmesi gerekir. Kimi kentler tarımsal, kimi kentler sınai, kimileri askeri, kimilerinin de turizm ihtiyaçları neticesinde bir mekânda ortaya çıktığını görürüz. İznik şehrimizin ortaya çıkmasında en etkili faktörlerin başında Şehir ve Kutsal ilişkisinden mülhem Kutsal'ın bulunduğu bir gerçektir. Bir kentin her ne sebeple kuruluyor olursa olsun hayatiyetini sürdürebilmesi, gelişip serpilebilmesi, çağlar ve medeniyetler üstü bir konum elde edebilmesi için tüm etkenlerle bir biçimde buluşması gerekiyor. İznik şehri tam da bu noktada bir kesişme noktası olmuş; medeniyetler, şehircilik, tarım, turizm konularında söyleyecek sözü her zaman olmuştur.

Her bir köşesinde hayatın taştığı bu şehir için bir gezi rehberi ve üç adet birleşik gezi rotası oluşturduk. Yenişehir Kapıdan Lefke Kapıya, Antik Roma Tiyatrosundan Süleyman Paşa Medresesine, İznik Ayasofya Camisinden Eşrefzade'ye, İstanbul Kapıdan Bazilika'ya değin uzanan bu müstesna noktalar arasında gezerken kültüre, sanata, mimariye, medeniyetleri besleyen yapılara, ilim ve irfan merkezlerine rastlayacaksınız. İznik bir hazinedir. Her hazine için de muhakkak bir harita gerekir. Kırgızlar-Ayasofya, Ayasofya-Lefke ve Antik Su Yolları-Bazilika rotalarıyla oluşturduğumuz **İznik Gezi Rehberi ve Haritasını** sizlere takdim ediyoruz.

Farklı medeniyetlere başkentlik ve ev sahipliği yapmış, kutsalın mekân, mimariye ve şehre yansımalarının izinin sürüldüğü gezi rotalarımızda güzel hatıralar biriktireceğinizi umuyor, bu vesile ile selam ve sevgilerimi sunuyorum.

İznik'e hoş geldiniz.

KAĞAN MEHMET USTA
İznik Belediye Başkanı

İZNİK GEZİ REHBERİ

Hak Sahibi
KAĞAN MEHMET USTA
İznik Belediye Başkanı

Yayın Koordinatörü
Ahmet Kaya

Yayın Yönetmeni
A.Yalın Karadağ

Editör
Nur Sima Atmaca

Yayına Hazırlayanlar
A.Yalın Karadağ, Şeyma Küçük

Grafik Tasarım
ARTI KREATİF
DESIGN.PRINT.INNOVATE

Fotoğraflar
Samet Şimşek, Ömer Faruk Özen, İznik Tarih Arşivi

İznik, 2024
Ücretsizdir

Kırgızlar Ayasofya Rotası

01 Kırgızlar Türbesi 08
02 Yenisehir Kapı 09
03 İznik Arkeoloji Müzesi 10
04 Surlar 11
05 Hagios Tryphonos Kilisesi 12
06 Antik Roma Tiyatrosu 13
07 Yakub Çelebi Camii ve Türbesi 15
08 Koimesis Tes Theotokos Kilisesi 16
09 Böcek Ayazması/Vaftizhane (Baptisterium) 17
10 Ebu'l Fazl Musa İzniki Türbesi 18
11 Süleyman Paşa Medresesi 19
12 Çini Fırınları Kazı Alanı 20
13 II. Murat Hamamı (Hacı Hamza Hamamı) 21
14 Mahmud Çelebi Camii ve Türbesi 22

Ayasofya Lefke Rotası

01 İznik Ayasofya Camii 24
02 Hacı Özbek Camii 26
03 Eşrefzade Camii 27
04 Eşrefzade Abdullah Rumi Türbesi 28
05 Abdurrahim-i Tirsi 29
06 Çandarlı Halil Paşa Türbesi 30
07 Nilüfer Hatun Çini Çarşısı 31
08 Yeşil Camii 32
09 Şeyh Kutbeddin Camii ve Türbesi 33
10 Nilüfer Hatun İmareti 34
11 Çandarlı İbrahim Paşa Türbesi 35
12 Lefke Kapı 36

Antik Su Yolları / Bazilika Rotası

01 Antik Su Yolları 38
02 Çandarlı Kara Halil Hayrettin Paşa Türbesi 39

03 Sarı Saltuk Türbesi 41
04 Topkapı 42
05 Davud-i Kayseri Türbesi 43
06 Alaaddin-i Mısri Türbesi 45
07 I. Murat Hamamı 46
08 Roma Yolu 47
09 Huysuzlar Türbesi 48
10 İsmail Bey Hamamı 49
11 Ahiveyn Sultan Türbesi 50
12 Ayatrifon Kilisesi 51
13 İstanbul Kapı 52
14 Kayıkhane Sosyal Tesisleri (İz-Bel Cafe&Restoran) 53
15 Göl Kapı 54
16 Senato Sarayı 55
17 Bazilika 56

Diğer Yapılar

01 Abdülvahap Sancaktari Türbesi ve Seyir Terası 58
02 Berber Kaya Anıt Mezarı 59
03 Eşref Baba 60
04 Merdivenli Kaya 61
05 Hipoje (Yeraltı Mezarı) 62
06 Obelisk (Dikilitaş) 63

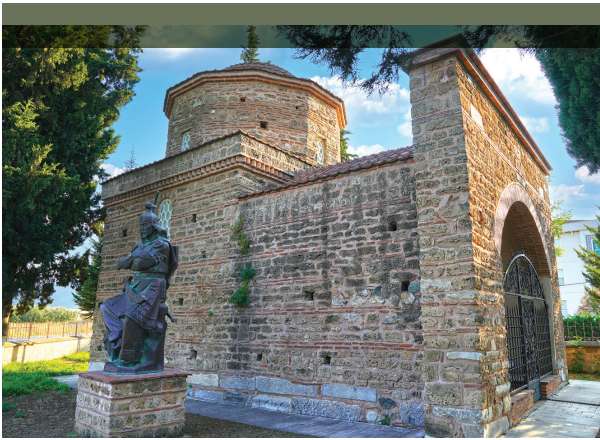
Görülmeye Değer

01 İznik Gölü 64
02 Sansarak Kanyonu 66
03 Tacir Kanyonu 67
04 Anıt Ağaçlar 68

İznik Hakkında

01 İznik Tarihçe 70
02 I.İznik Konsili 72
03 II.İznik Konsili 73

Kırgızlar Ayasofya Rotası

01

Kırgızlar Türbesi

Orta Asya'dan İznik' e görevlendirme... "Gazi Erenler"

Bursa yolu üzerinde bulunan türbe, Yenişehir Kapısı'na iki yüz altmış metre uzaklıkta olup surların dışında yer alır. Yapının inşa kitabesi bulunmamaktadır. Türbeyi duvar tekniği ve mimari özellikleri açısından değerlendiren araştırmacılar 14. yüzyıla tarihlendirmektedir. "Hacı Camadan, Reyhan, Camasa, Kırgızlar Türbesi, Yedi Kardeşler" isimleriyle bilinen türbeye halk arasında Kırkkızlar Türbesi de denmektedir. Türbede yer alan sekiz kitabesiz mezarın, Orhan Gazi Zaviyesi'nin bakımıyla görevlendirilen Orta Asya'dan gelmiş gazi erenlere ait olduğuna inanılmaktadır.

Türbenin yuvarlak kemerli pencerelerinin çevreleri ile kubbesinde kalem işi tezyinat bulunmaktadır. Türk sanatını yansıtan kıvrık dal ve rumilerin yanı sıra korint başlıklı sütunlar ile süslemelerde görülen üslupsal farklılıklar dikkate alınarak bu bezemelerin İznik'in fethinden sonra Bizanslı işçilere yaptırıldığı düşünülmektedir.

Vakıflar İdaresi tarafından restorasyonu tamamlanan yapı bir avlu duvarı ile çevrilmiş, Kırgızistanlı Heykeltıraş Turgunbay Sadıkov'un yaptığı asker heykeli Ekim 2004'te bahçesine dikilmiştir.

02

Yenişehir Kapı

Görkemli İznik surlarının latif zineti... "Taç Kapılar"

Bursa ile Yenişehir'in İznik'e bağlantı noktasında, şehrin güneyinde bulunmaktadır. Roma imparatoru Claudius zamanında inşa edilmiştir. Düşman taarruzlarına en fazla maruz kalan ve kentin müdafaasında aldığı hasarın yanı sıra depremlerin de etkisiyle en fazla tahribata uğrayan kapıdır. İki sıra sur ile korunan Yenişehir Kapısı girişinde, savunmayı güçlendirmek amacıyla yapılmış bir kule yer almaktadır. Batıdaki kulenin ise yalnızca temellerine ait izler kalmıştır.

Roma dönemine ait kesme taşlardan müteşekkil Yenişehir Kapı, üç kısımdan oluşmaktadır. Dışarıdan kente ilk girişi sağlayan kapı ön sura bağlıdır, batı kısmı surla bitişik olup doğu kısmı küçük surla bağlantılıdır. Alan darlığı nedeniyle surda gedik açılarak zamanla yola dönüştürülmüş ve kapı tali durumda kalmıştır. Farklı dönemlerde tadilatlar geçirmiş, ilave yapılar eklenmiştir.

Kırgızlar Ayasofya Rotası

03

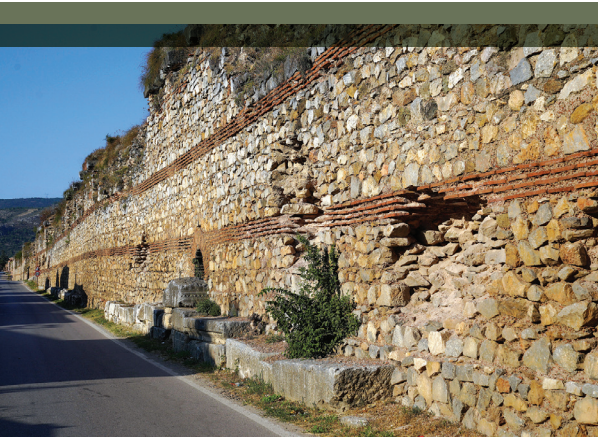
İznik Arkeoloji Müzesi

"M.Ö. 6500'den itibaren günümüze ulaşan 1500 eser"

İznik Yenişehir Kapı yakınında bulunan müze 2023 yılı Ocak ayında ziyarete açılmıştır. İznik Müzesi'nde M.Ö. 6500'den başlayan ve yaklaşık 8500 yıl öncesinden günümüze ulaşan 1500'e yakın eser sergilenmektedir.

Roma dönemine ait bir oyun olan "On İki Yazıt Oyunu", Troya Savaşı'nı ve Yunan mitolojisine göre bu savaşta yer alan yarı tanrı Akhilleus'u resmeden Aşil Lahdi, Hisardere Nekropolü'nün önemli lahitlerinden olan General Antigonos'un lahdi başta olmak üzere birçok önemli tarihi eser bu müzede sergilenmektedir.

Müzede yer alan eserler geçmişte yapılan höyük kazılarından ve günümüzde devam eden İznik Roma Tiyatrosu, İznik Hisardere Nekropol Alanı, İznik Çini Fırınları, İznik Sualtı Bazilikası kazılarından gelmektedir. Müze Neolitik, Kalkolitik, Tunç Çağı, Helenistik, Roma, Doğu Roma (Bizans) ve Osmanlı dönemi olmak üzere kronolojik bir sırayla oluşturulmuştur.

Kırgızlar Ayasofya Rotası

04

Surlar

"Surları ayakta tutan, kentlerin kadîm öyküsüdür."

İznik tarihi boyunca müstahkem bir şehir olarak kabul görmüş, ilim merkezi tayin edilmiştir. Tüm Helen şehirleri gibi bir plana göre inşa edilen şehrin müdafaası esas alınmış, etrafı kuvvetli surlar ile çevrilmiştir.

İstanbul Surları'ndan sonra Türkiye'deki surların en mühimidir. İznik'in ilk surları 2893 metre uzunluğundadır. Günümüzde surların 4970 metre uzunluğunda olduğu göz önüne alındığında, şehrin geçmişte çok daha küçük olduğu söylenebilir. Dört ana kapı ve on iki tâli kapıya sahiptir. 114 kulesi bulunmaktadır. Kapılardan çıkan yollar Ayasofya Cami'si önündeki meydanda birleşir. Surlar M.S. 258 yılından 1222 yılına kadar çeşitli eklemeler yapılarak muhtelif devirlerde inşa edilmiştir. Esas duvarın önünde bir ön müdafaa duvarı ile savunmayı güçlendirecek su hendekleri bulunmaktadır.

Deprem, saldırı ve savaşlar sonucu defalarca ciddi hasar almış İznik Surları; birçok kez kısmi olarak yeniden inşa edilmiş veya onarılmıştır. Surların Osmanlı Dönemi'ndeki durumu Evliya Çelebi'nin Seyahatnâme isimli eserinden öğrenilmektedir. Çelebi, İznik'i çevreleyen dış ve iç surlar arasındaki hendeklerin toprakla dolduğunu belirtmiştir.

Kırgızlar Ayasofya Rotası

05

Hagios Tryphonos Kilisesi

Çitlembik ve incir ağaçlarının gölgesinde yatan bir tarih...

Günümüze yalnızca kalıntıları ulaşan Hagios Tryphonos Kilisesi; Yenişehir Kapı'dan kente girildiğinde Atatürk Caddesi'nin batısında, yol üzerinde yer almaktadır. Kesin adı ve tarihi belirlenemeyen kilisenin 13. yüzyılda 2. Theodoros Laskaris tarafından inşa edildiği düşünülmektedir. Kalıntılar incelendiğinde yapının örneği az görülen kiborion (kare alt yapı üzerine kubbeli gölgelik) plan tipine sahip olduğu ve bu yönüyle İstanbul'daki Kariye Camii (Khora Manastırı Kilisesi) ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

1930'da Schneider, yürüttüğü çalışmalar esnasında kalıntıları fark etmiş olsa da yapı 1964'te Semavi Eyice ve Oktay Aslanapa tarafından yapılan kurtarma kazısı ile ortaya çıkarılmıştır.

Kırgızlar Ayasofya Rotası

06

Antik Roma Tiyatrosu

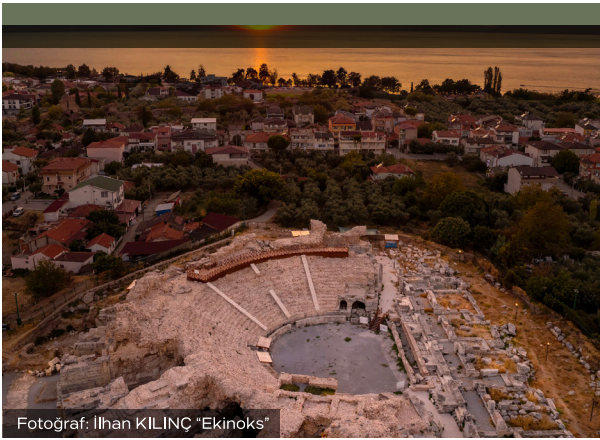
"Kuzeybatı Anadolu'nun en görkemli arkeolojik kalıntısı"

Roma İmparatoru Trajanus'un emriyle eyalet valisi Plinius Caecillius Secunds'a yaptırılmıştır. Kentte bir tiyatronun bulunduğu Roma dönemi belgelerinden anlaşılmaktadır. Genç Plinius'un, İmparator Trajanus'a yazdığı mektuplarda 109-111 yılları arasında inşaatı devam eden tiyatro için çok para harcandığı ve ilave ödenekler istendiği görülmektedir.

2015 yılında yapılan kazı çalışmalarında vahşi hayvan dövüşlerinin resmedildiği bir kemik levha bulunmuştur. Kentte bulunan iki gladyatör mezar taşı ve Yunanca kitabelerden, tiyatronun vahşi hayvan ve gladyatör mücadeleleri için kullanıldığı anlaşılmaktadır.

8. yüzyılda İstanbul'u fethetmek amacıyla gelen Arap orduları başarısızlığa uğramış, rotasını stratejik önem arz eden İznik'e çevirmiştir. 3. Leo ile 4. Constantinos tiyatrodaki kesme taşları söktürüp surlara taşıtarak, ihtiyaç duyulan yüksekliği ve güçlendirmeyi sağlamıştır. Şehrin savunması için feda edilen tiyatronun sahnesi başta olmak üzere, oturma basamakları ve tonozları onarılamayacak derecede tahrip edilmiştir.

Kırgızlar Ayasofya Rotası

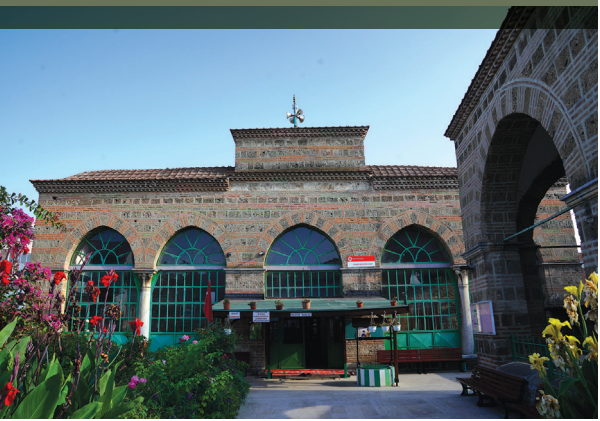
Fotoğraf: İlhan KILINÇ "Ekinoks"

06

Antik Roma Tiyatrosu

Yapı, düz bir alanda tamamen tonozlarla ayağa kaldırılmış en az iki katlı, projede ise üç kat olarak planlandığı düşünülen Anadolu'daki en nadide örnektir. Roma döneminde kullanılmış savaş teçhizatlarının kabartma olarak sahne frizlerine işlendiği görülmektedir. Ele geçen kalıntılar mitolojik tanrı ve tanrıçaların (Pegasus, Eros, Herakles,Perseus) kabartmalarının da yapıta işlendiğini göstermektedir.

Tiyatronun caveasında, orchestrasında, kilise içi ve çevresinde yer alan bazı mezarlıklar tespit edilmiştir. Nekropol (toplu mezar) olarak adlandırılan bu alanlardaki iskeletlerde, kesici savaş aletleriyle yaralanmalar görülmüştür. Büyük çoğunluğunun erkek ve yetişkin insanlara ait olması, özensiz bir şekilde gömülmesi de göz önüne alındığında 1. ve 4. Haçlı Seferleri'ne gelen askerler ile İstanbul'un Latin kökenli Haçlılarca işgal edilmesi sonrası Nikaia'da (İznik) imparatorluğunu devam ettiren Theodor Laskaris'in askerlerine ait olabileceği düşünülmektedir.

07

Yakub Çelebi Camii ve Türbesi

"Açık türbe türünün ilk örneği"

Murad Hüdâvendigâr'ın oğlu Yakub Çelebi tarafından yaptırılmıştır. Karesi valisi olan Yakub Paşa (Yakub Çelebi), Karamanoğulları Beyliği'ne karşı savaşmış ve 1. Kosova Muharebesi'nde yer almıştır. Babası 1. Murad Kosova'da şehit düşünce tahta geçen kardeşi 1. Bayezid tarafından saltanatta hak iddiasına kalkmasın diye boğdurularak öldürülmüştür. Kabri Bursa'da, babasının da medfun olduğu Hüdâvendigâr Türbesi'ndedir.

Yapının inşa kitabesi bulunmamaktadır. Zaviye olarak inşa edilen cami, Yakup Çelebi'nin yaşadığı 1359-1389 yılları arasına tarihlendirilmektedir. Girişi kuzey-güney doğrultusunda uzanmakta olup ibadet alanları, son cemaat yeri ve girişe bitişik iki yan kanattan oluşmaktadır. Revak sütunlarının başlıkları Bizans dönemine aittir. Zaviyenin önünde, dört kemer üstüne oturan bir kubbeden ibaret olan türbe Yakub Çelebi'ye ait değildir. Dört köşe planlı bu yapı, açık türbe türünün ilk örneğidir.

1919 yılına kadar imaret olarak kullanılan Yakub Çelebi Cami, 1940-1950 yılları arasında müze deposu olarak kullanılmıştır. Bir süre metruk durumda kalan yapı 1963'te yapılan restorasyon çalışmaları sonrası cami olarak yeniden açılmıştır.

Kırgızlar Ayasofya Rotası

08

Koimesis Tes Theotokos Kilisesi

Meryem'in göğe çıkışına adanmış bir kilise... "KOIMESIS"

Bizans sanatının değerli örneklerinden biridir. Meryem'in göğe çıkışına (Koimesis) adanmıştır. Yapının içindeki bir kitabeden ve sütun başlıklarındaki monogramlardan elde edilen bilgilere göre Koimesis Kilisesi, Piskopos Hyakinthos tarafından 750 yılına doğru inşa edilmiştir. Bu kilisenin önemli bir manastır olan Hyankinthos Manastırı'na ait olduğu bilinmektedir.

Kilise 1065'teki depremden sonra bazı eklemeler de yapılarak onarılmış ve fethin ardından Rumlara bırakılmıştır.1922'de İstiklal Harbi sırasında şehri Yunanlardan temizlemek üzere gerçekleştirilen harekatta tahrip edilmiştir. 1955 yılında yapılan kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan kalıntılar, bugünkü haliyle koruma altına alınmıştır. Günümüzde; kırık taş duvarlar ve demir parmaklıklarla çevrilidir. Temel, ayak, sütun ve sütun başlığı ile duvar kalıntılarından ibarettir.

09

Böcek Ayazması/Vaftizhane (Baptisterium)

"Her bedene iyi olanı verir, çünkü onun lütfu ebedidir."

6. yüzyıl Bizans Dönemi'ne ait olan yapı orijinalde vaftizhane olarak inşa edilmiştir.1870'lerde âyinlerin düzenlendiği mekân, 20. yüzyılın başından itibaren de ayazma olarak kullanılmıştır.

Vaftizhaneye 11 basamaklı bir merdiven ile inilmektedir. İçinde yer alan sarnıcın çevresindeki mermer bloklarda kitabeler bulunmaktadır. Doğudaki kitabe 2. yüzyıla tarihlendirilmiş olup iç yüzünde Tevrat'tan alınmış "Her bedene iyi olanı verir. Çünkü onun lütfu ebedidir." Anlamına gelen İbranice yazı kazınmış olup güneybatı köşesinde yedi kollu şamdan motifi kabaca işlenmiştir. Kitabenin dış yüzünde "Hıristiyan İmparator yüce Kral Micheal Kulesi" yazılı Yunanca bir yazı bulunmaktadır.

Kırgızlar
Ayasofya
Rotası

10

Ebu'l Fazl Musa İzniki Türbesi

"Kabri de yaşantısı kadar mütevazı bir âlim..."

Osmanlı dönemi ulemâsından olup ismi Mûsâ bin Hacı Hüseyin, künyesi Ebu'l Fazl'dır. Mütevazı bir hayat yaşayan Ebu'l Fazl Mûsâ İznikî'nin hayatı hakkında çok az bilgi bulunmaktadır. Eserlerinde kullandığı İznikî nisbesi ve iletişimde bulunduğu döneminin âlimleri ile devlet adamları göz önüne alındığında İznik'te doğduğu, ihtisasını burada tamamladığı ve ilmi faaliyetlerini Bursa çevresinde yürüttüğü söylenebilir. Emîr Sultan ve Çandarlı İbrâhim Paşazâde Mehmed'in de aralarında bulunduğu bazı devlet adamlarından taltif görmüştür.

Dönemin en büyük mütercimlerinden biri olarak bilinen âlim, çoğunlukla tasavvuf ve ahlakla ilgili eserlerin tercümelerini yapmıştır. Eserlerinde tasavvufi bir kişiliğe sahip olduğu ve Türkçe'nin bir ilim dili olması için kıymetli çalışmalar yaptığı görülmektedir. Mûsâ İznikî'nin vefat tarihi net olarak bilinmemekle birlikte kaynaklarda 1430-1446 yılları arasına tarihlendirilmiştir. Kabri İznik, Mahmut Çelebi Mahallesi'ndedir.

Kırgızlar Ayasofya Rotası

11

Süleyman Paşa Medresesi

"Tasavvuf, mantık ve akli ilimlerin öğretildiği Osmanlı'nın ilk medreselerinden..."

Yapının bânisi, Süleyman Paşa olarak tanınan Şehzade Süleyman'dır. Orhan Gazi'nin büyük oğlu ve Rumeli'nin ilk fatihidir. 1316-1317 yılları arasında doğduğu düşünülen Süleyman Paşa, 43 yaşında av esnasında atından düşerek vefat etmiş, Bolayır'a defnedilmiştir.

14. yüzyılın ilk yarısında Selçuklu mimarisinin etkisinden sıyrılarak, kendine özgü niteliklerle inşa edilen ilk medresedir. Açık avlulu, U planlı inşa edilen medresede farklı antik yapılardan alınmış sütun ve sütun başlıkları kullanılmıştır. Örme kemerlere sahip yüksek bir revak, yanlardan iki ortadan ise dört kubbe ile örtülmüştür. Yapı 11 öğrenci hücresi ve bir dershaneden oluşmaktadır. İznik'i 17. yüzyılda ziyaret eden Evliya Çelebi, yapının dâr'ül- hadis ve dâr'ül kurrâsı bulunduğunu belirtir ancak bahsi geçen yapılar bugün mevcut değildir.

Aslına uygun olarak onarılan medrese, günümüzde Türk el sanatlarının icra edildiği bir mekân ve İznik Tarih Arşiv Merkezi olarak kullanılmaktadır. İznik'in büyülü atmosferinde, tarihle sanatın buluştuğu bu sükunet dolu avluda bir kahve molası verebilirsiniz.

Kırgızlar Ayasofya Rotası

12

Çini Fırınları Kazı Alanı

"Çini bir göz musikisidir..."

İznik'te seramik ve çini alan araştırmaları İstanbul Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Oktay Aslanapa tarafından 1963 yılında başlatılmıştır.1969 yılında ara verilen kazı çalışmaları 1981 yılında tekrar başlamıştır. Kazılar iki döneme ayrılır. 1963-1969 yılları arasında sürdürülen çalışmalarda Milet İşi, Haliç İşi, Şam İşi, Rodos İşi gibi isimlerle tanımlanan Osmanlı seramik ve çinilerinin esas ve önemli üretim yerinin İznik olduğu kanıtlanmıştır. Sondaj sırasında çökmüş halde fırınlar, yarı mamul ya da yanık parçalar, çok miktarda fırın destek malzemeleri bulunmuş Osmanlı dönemi çini ve seramik merkezinin ilgililerce kabul görmesini sağlamıştır.

1984 yılından itibaren düzenli olarak kazılan bu alanda Roma ve Bizans dönemlerine ait yapı kalıntıları ve Osmanlı Dönemi'nde faaliyet gösterdiği tespit edilen çini atölyeleri açığa çıkarılmaktadır. İznik çinilerinin en görkemli örneklerinin üretildiği bu atölyelerde yapılan kazı çalışmalarında bugüne kadar 15-17. Yüzyıllara tarihlenen dokuz fırın ortaya çıkarılarak koruma altına alınmıştır. Çalışmalarda ele geçen çini ve seramik örnekleri ile fırınlama malzemeleri İznik Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde korunmakta ve teşhir edilmektedir.

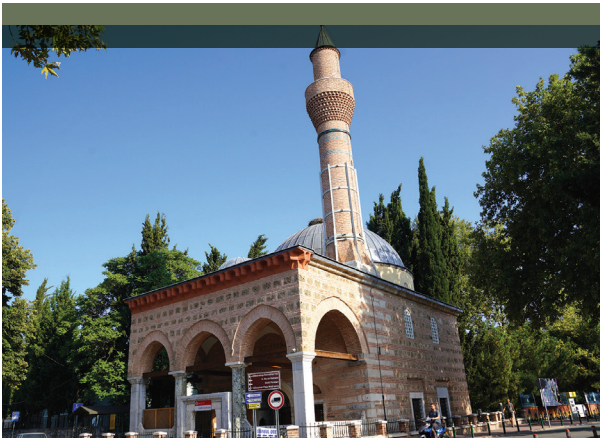
13

II. Murat Hamamı (Hacı Hamza Hamamı)

"Bir çifte hamam örneği"

Kitabesi olmayan ve bânisi bilinmeyen yapı birçok araştırmacı tarafından farklı dönemlere tarihlendirilmiştir. Yapıldığı devir sebebiyle "2. Murad Hamamı" olarak adlandırılmıştır. Erkekler ve kadınlar kısmından oluşan çifte bir hamamdır. Günümüzde erkekler kısmı hizmet vermekte olup kadınlar kısmı kullanılmaktadır. Hamamın mimarisi, duvar örgüsü ve planı incelendiğinde erkekler kısmının 15. yüzyılın ilk yarısında yapıldığı kadınlar kısmının ise aynı dönemin sonlarına doğru eklendiği düşünülmektedir.

Kırgızlar Ayasofya Rotası

14

Mahmud Çelebi Camii ve Türbesi

"Devleti Âliyye'nin İznik'teki son camisi"

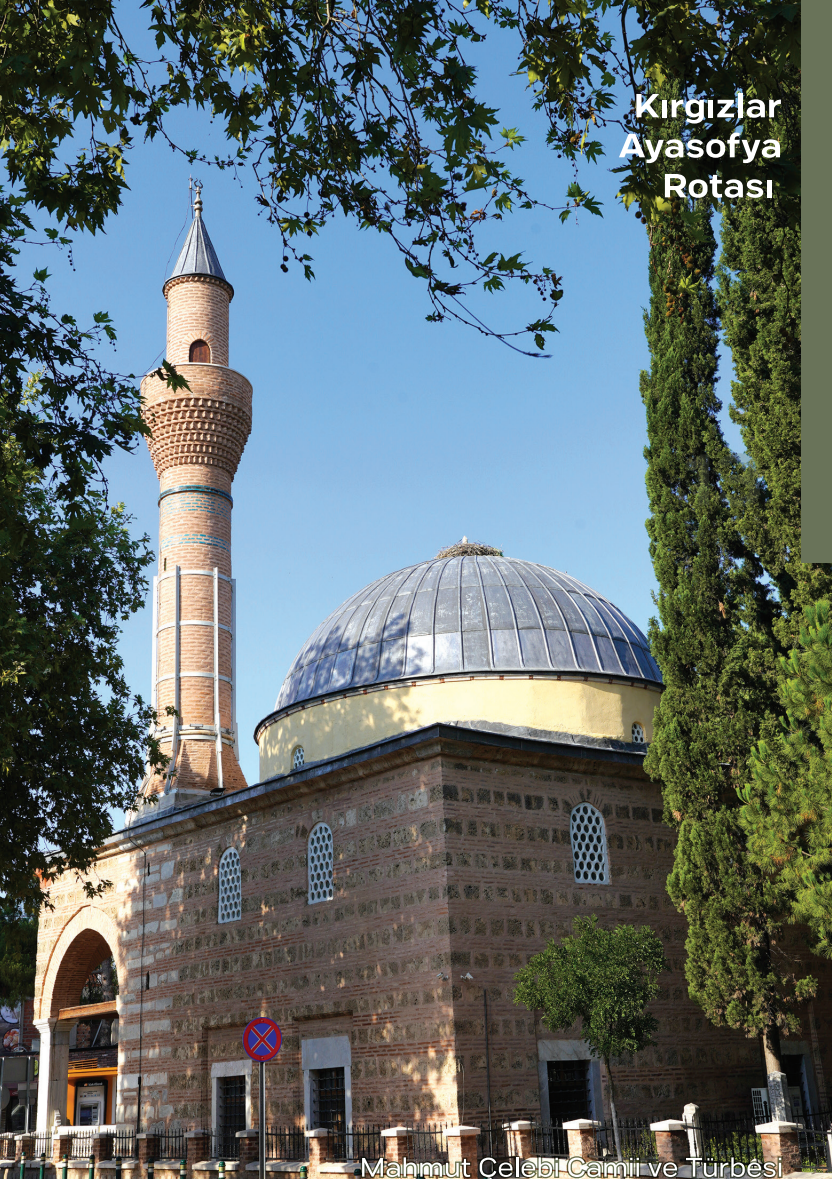
Cami Çandarlı İbrahim Paşa'nın oğlu, Osmanlı Sancak Beyi Mahmud Çelebi tarafından yaptırılmıştır. Osmanlı Dönemi'nin İznik'teki son camisidir. Cami kare planlı asıl ibadet mekânı ile bunun kuzeyindeki son cemaat yerinden oluşur. İçteki duvarlarda bir kısmı bozulmuş Esmâ-i Hüsnâ yer almaktadır. Minare iki bilezikli, yuvarlak gövdeli, tek şerefeli ve sivri külahlıdır. Son cemaat yeri üç bölmelidir.

Caminin kapı kemeri üzerinde yer alan kitabede;

"Bu mescidi, emirliğin gözbebeği ve vezirlik ağacının meyvesi, hayırlı işler ve iyilikler sahibi, sofralar ve sevindirici işler sahibi, büyük ve ulu vezir, merhum, sâid, mağfur ve şehit İbrahim Paşa, Allah yattığı yeri nurlandırsın, oğlu Mahmud Çelebi, hayırlı işler devamlı ve devleti yüce olsun, doğruluk ve iman sancaklarını diken, kültür ve isyankarlığın minberlerini yıkan ve güvenlik döşeğini yayan, beldelerin koruyucusu Muhammed Han oğlu Murad, memleketi ebedi ve devleti zamanında, hicri sekiz yüz kırk altı senesinde (H.846-M.1442-1443) bina etti, hamd sadece Allah'a mahsustur." yazılıdır.

İznik'te Mevleviliğin yayılıp benimsenmesinde büyük bir rol oynayan Mahmud Çelebi, Sultan 2. Murad devrinde vezirlik yapmıştır. Savaş sonrası esir edildiği Niş'te vefat etmesi üzerine, caminin güneyindeki hazireye defnedilmiştir.

Kırgızlar Ayasofya Rotası

Mahmut Çelebi Camii ve Türbesi

Ayasofya Lefke Rotası

01

İznik Ayasofya Camii

"Çarşı içinde üzeri kurşun örtülü, bir minareli büyük bir mâbed." (Evliya Çelebi)

Romalılar tarafından gymnasium olarak inşa edilen yapının taş temellerine oturtulmuş, Bizans dönemi bazilikasıdır. 787'de kiliselerde ikona sorununun çözümü için Patrik Trasios yönetiminde 350 psikopos ve çok sayıda keşişin katılımı ile Yedinci Konsil Toplantısı'nın gerçekleştirildiği bu bazilika, Hristiyanlık tarihinde önemli bir yere sahiptir. Alınan kararla ikonaların kiliselerde serbest bir şekilde yer almasına izin verilmiştir. İlk çizilen duvar resimlerinin de yine bu caminin içinde olduğu düşünülmekte olup caminin güney duvarında mezar odacığı olduğu tahmin edilen yarım elips niş içinde Hz. Meryem, Hz. İsa ve Yuhanna tasviri fresk bulunmaktadır.

Fotoğraf: Mursel TAHTACI "Ayasofya Camii"

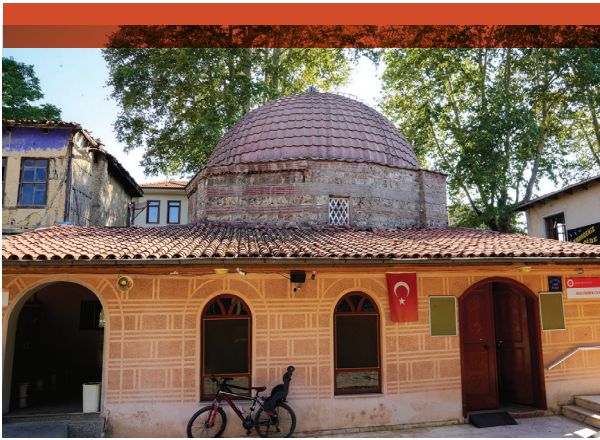
01

İznik Ayasofya Camii

Yapı 1065'teki büyük depremde bütünüyle yıkılmış ardından zemini yükseltilerek yeniden inşa edilmiştir. 1331'de İznik'in Osmanlı egemenliğine girmesiyle birlikte Orhan Gazi komutasındaki Osmanlı Ordusu kentte toplu halde ilk Cuma namazını kılmış ve "Hagia Sophia" kilisesi camiye çevrilmiştir. Yapının kapı ve pencere kenarlarında, kemer içlerinde Osmanlı dönemine ait kalem işlemeleriyle Eyüp Osman tarafından yazılmış olan Kur'an sureleri yer almaktadır. Mâbed, 17. yüzyılda çıkan bir yangın sonucu harabeye dönmüştür. Dönemin hassa başmimari Koca Sinan tarafından büyük ölçüde mimarisi de değiştirilerek onarılmış ve ihyâ edilmiştir.

Cami, 18-19. yüzyıllar arasında terkedilmiş durumda olup yaklaşık iki yüzyıl süren bir bakımsızlık dönemi geçirmiştir. 1935'te yapılan restorasyon çalışması ile ziyarete açılmıştır. Aralık 2007 tarihinde Vakıflar Bölge Müdürlüğü tarafından başlatılan restorasyon çalışmasının tamamlanmasıyla birlikte 6 Kasım 2011'de Kurban Bayramı'nın ilk günü, bayram namazının kılınmasıyla ibadete açılmıştır.

Ayasofya
Lefke
Rotası

02

Hacı Özbek Camii

"Merkezi kubbeli yapı tipinin ilk örneği"

Kitabesi olan en eski Osmanlı camisidir. Üç satırlık mermer kitabesinde: "Muhammed oğlu Hacı Özbek yedi yüz otuz dört (H.734 – M.1333/1334) senesinde, Allah rızasını hâlis ve temiz şekilde isteyerek, bu mübârek mescidi imar etti." yazılıdır. Hacı Özbek Cami'si fetihten sonra inşa edildiği İznik'te Türk- İslam kültürünün sembolü olmuştur. Kurtuluş Savaşı günlerinde Rumlar'ın saldırıları sonucu tahribata uğramış, 1950'li yıllarda yapılan cadde genişletme çalışmaları gerekçesiyle yapının orijinalde iki sütunlu son cemaat bölümü yıkılmıştır.

Caminin yapımında Erken Dönem Osmanlı Türk Yapı Sanatı'nda kullanılan taşların arasında dikine tuğla koyma tekniği uygulanmıştır. Kemerlerinde ise küfeki taş arasına üç tuğla koyma tekniğinin uygulanması bu İslam yapıtında Bizanslı duvar ustalarının çalıştığını göstermektedir.

Türk sanat tarihi bakımından öncü durumundaki mimari eser, merkezi kubbeli yapı tipinin ilk örneği olarak kabul edilmektedir.

03

Eşrefzade Camii

"Eşrefoğlu senin kemter kulundur, İlâhi, kulu sultandan ayırma."

İnşa tarihi ve bânisi belli olmayan cami; türbe, tekke, zaviye ve hazireden müteşekkil bir külliyedir. Kâdiriyye tarikatının Eşrefiyye kolu kurucusu ünlü mutasavvıf Eşrefoğlu Rûmî adına inşa edilmiştir.

Osmanlı Padişahı 4. Murad döneminde cami onarılmıştır. Yapı içerisinde yer alan Tabakzade Mehmet imzalı çiniler bu onarım tarihini yansıtmaktadır. Cami 1922 yılında Yunan askerleri tarafından yakılmıştır. 1954'te aslına benzer boyutlarda kâgir olarak yeniden inşa edilmiştir. İlk yapıdan günümüze yalnızca minare ile hazire kısmı ulaşmıştır.

Ayasofya
Lefke
Rotası

04

Eşrefzade Abdullah Rumi Türbesi

"Haza kabr-i şerifi Kutb'ül arifin eşşeyh Eşrefzâde Abdullah Rûmi Kuddise Sirruhu vefatı sene (H.874-M.1469)"

İznik'te yaşamış olan Eşrefoğlu Rûmî, 1469'da burada vefat etmiştir. Eski fotoğraflarda Eşrefoğlu Rûmî'nin türbesinin de caminin bitişiğinde olduğu görülmektedir ancak Yunan işgali sırasında o da tamamen yıkıldığı için günümüzde yalnızca kendisinin kabri ve öteki sandukalar bulunmaktadır. Sultan 4. Murad mânâ sultanının sandukasını çinilerle kaplatmıştır. Çinilere Esma-i Hüsna işlenmiş olup "Ey Murid-i sırr-ı rûhani olan ehl-i yahin, âsitân-i şeyh-i rûm'a gel ki Eşrefzade'dir" yazısı yer almıştır.

Bursa'daki Yeşil Medrese'de eğitimini sürdürmüş, Emir Sultan Hazretleri'nden kendini yetiştirmesi için talepte bulunmuştur. Emir Sultan Hazretleri, ilerleyen yaşı nedeniyle onu tam olarak yetiştirmeye ömrünün vefâ etmeyeceğini bildiği için Hacı Bayram-ı Veli'ye intisap etmesini söylemiştir. Uzun yıllar Ankara'da bir tekkede görev alan Eşrefoğlu Rûmi, Hacı Bayram-ı Veli'nin kızı Hayrünnisa ile evlenip Suriye'ye giderek Abdülkadir Geylani Hazretleri'nin torunlarından Şeyh Hüseyin Hamevi'nin Kâdirilik Tarikatı'na girmiştir. Burada 40 günlük halvetini tamamladıktan sonra İznik'e dönüp Eşrefiye Dergahı'nı kurmuştur. Eşrefoğlu Abdullah Rûmi, birçok talebe yetiştirmenin yanı sıra neşrettiği onlarca eseriyle yalnızca yaşadığı döneme değil asırlar sonrasına da ışık olmuştur.

05

Abdurrahim-i Tirsi

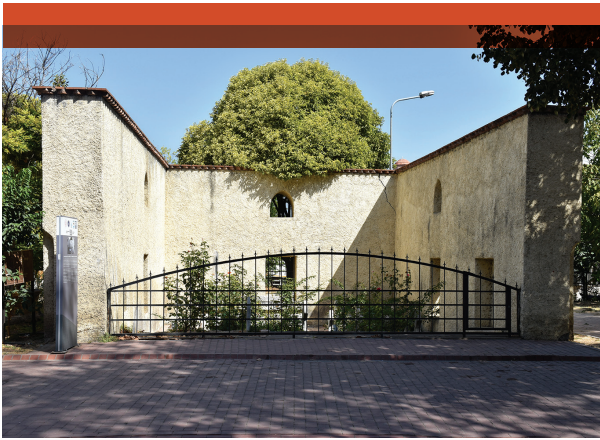
"Dala dönmüşken kaddin
Âhir olmuşken ömrün
Bîçare Züleyhâ gibi
Hüsn-i Yûsuf'a mı uğradın"

Abdurrahim-i Tırsî, İznik yakınlarındaki Tirse köyünde doğmuştur. Babası Bayezid Fakih bu köyde imamlık yapmıştır. Çocukluk yıllarında babasıyla birlikte sohbetlerine katıldığı Eşrefoğlu Rumi'nin "Bu çocuğu bize veriniz, tâlim ve terbiyesiyle meşgul olalım" daveti üzerine şeyhin himayesinde yetişmiştir. Eşrefzâde hazretlerinin kızı Züleyha Hanım ile evlenmiş ve Eşrefoğlu'nun vefatından sonra vasiyeti üzerine dergâha postnişino olmuştur. Birçok talebe yetiştiren Tırsî, 1520 yılında vefat etmiş ve şeyhinin yanına defnedilmiştir.

Vakıflar mülkiyetindeki şu anda mevcut olmayan hazire yeri, Bursa Kültür Varlıkları Koruma Kurulu tarafından 2021 yılında 'Korunması gerekli taşınmaz kültür varlığı' olarak tescillenmiştir.

Türbede; Şeyh Pir Hamdi-i Evvel, Şeyh Sır Ali Sultan, Şeyh Hamdi-i Sani-i, Şeyh Lütfullah Efendi, Şeyh Ahmed Efendi, Şeyh Eşref-i Sani, Şehid Şeyh Abdullah Efendi, Şeyh Salih Efendi, Şeyh Sır Abdulkadir Efendi, Şeyh Mehmed Efendi, Şeyh Abdülkadir Efendi, Şeyh Hüseyin Hamdi Efendi medfundur. Abdurrahim-i Tırsî'den sonra postnişine Muslihuddin Efendi, daha sonra da oğlu Pîr Hamdi Efendi geçmiştir.

Ayasofya
Lefke
Rotası

06

Çandarlı Halil Paşa Türbesi

"Tecrübeli bir devlet adamı, Çandarlı Halil Paşa..."

Çandarlı Halil Paşa, İbrahim Paşa'nın büyük oğludur. Babasının vefatından sonra vezir-i âzâm olmuş 2. Murad'ın vefatına kadar 22 yıl görevine devam etmiştir. İstanbul kuşatmasına taraftar olmayan Halil Paşa, Fatih Sultan Mehmed tarafından idam ettirilmiş naaşı İznik'e getirilerek defnedilmiştir. 1922 Yunan işgali sırasında mezarı tahrip edilmiştir. Lefke Kapısı çıkışındaki mezarlıkta yer alan türbenin, Çandarlı Halil Paşa'nın vefatından sonra oğlu Çandarlı Ali Paşa tarafından yaptırıldığı düşünülmektedir.

Türbe düzensiz dikdörtgen planlıdır. Doğu ve batı bölümünün duvar kalınlıkları ile aralarındaki bağlantı yerleri incelendiğinde farklı zamanlarda inşa edildiği anlaşılmaktadır. Hail Paşa'nın kabrinin bulunduğu doğu kısmında oğlu Ali Paşa'nın dışında kime ait olduğu bilinmeyen küçük bir lahit daha bulunmaktadır. Batıdaki kare mekânda ise Çandarlı soyundan gelen 17 kişinin kabri yer almaktadır. Bu mezarlar hat sanatı açısından büyük önem arz etmektedir.

Yunan işgali sırasında tamamen tahrip edilen yapı, 1928'de mezar taşları da dahil olmak üzere ayrıntılı bir restorasyon çalışmasıyla kurtarılmıştır.

07

Nilüfer Hatun Çini Çarşısı

"Sanatın tarihi atmosferde ruh bulduğu bir avlu..."

İznik, birçok medeniyete başkentlik yaptığı gibi çini sanatının da başkenti olmuştur. 16. yüzyılda usta ellerle altın dönemini yaşayan sanat; birçok cami ve sarayın bezemesinde kullanılmış, görkemini artırmıştır. Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Sanatı'nın özelliklerini yansıtması açısından önem arz etmektedir. İznik çinisi zamanla adını duyurarak Cenovalı tacirler aracılığıyla Avrupa ülkelerine ihraç edilmiştir. Renklerini ve desenlerini İznik doğasından alan İznik çinileri yapımında kuvars, cam tozu ve kil kullanılmaktadır. İznik çinilerinde en çok çintemani, hatai, haliç işi, narlı desen, minyatürler, İznik (Selçuklu) kuşu, gül, karanfil motifleri kullanılmaktadır.

İsmini Orhan Gazi'nin eşi ve 1. Murad'ın annesi olan Nilüfer Hatun'dan alan "Nilüfer Hatun Çini Çarşısı" Kılıçarslan Caddesi üzerinde birbirinden güzel eserleriyle ziyaretçilerini beklemekte. İznik'in tarihi atmosferinde, yeşille sanatın buluştuğu bu sükûnet dolu avluda bir kahve molası verebilirsiniz.

Ayasofya
Lefke
Rotası

08

Yeşil Camii

"Yeşil Cami diye şöhret bulmuş bir güzel camidir." Evliya Çelebi

1378-1379 yıllarında Çandarlı Halil Hayreddin Paşa tarafından inşası başlatılan cami, paşanın ölümünden sonra oğlu Ali Paşa tarafından 1391-1392 yılları arasında tamamlanmıştır. Caminin yapımı 14 yıl sürmüş olup kitabesinde yer alan bilgiye göre mimarı Musaoğlu Hacı'dır. İstiklal Harbi'nde kenti işgal eden Yunan kuvvetleri tarafından levhaları, halıları, kilimleri çalınmış; sütunlar ve mihraplar yağ dökülerek yakılmak istenmiştir. Tahrip edilen yapı, 1956-1969 yılları arasında ciddi bir onarıma tabi tutulmuş ve depremde zarar gören minare, çinileriyle birlikte restore edilerek bugünkü görünümüne kavuşmuştur.

Harim ile son cemaat yerinden oluşan tek kubbeli cami, dikdörtgen planlıdır. İki köşesindeki sütuncelerin altında ters lale motifi yer almaktadır. En üst sıra istiridye motifiyle bezenmiştir. Camiye adını veren bir şaheser olan minaresi, çini süslemeleriyle devrine damga vurmuştur. Yalnızca minarede yer alan çiniler turkuaz, yeşil ve mor renklerde zikzaklı bir motif oluşturmaktadır. Mermerden müteşekkil mihrabında güçlü bir taş işçiliği bulunmaktadır ve Osmanlı'nın ilk mermer mihrabı olma özelliğini taşımaktadır. Caminin son restorasyonu 2015 yılında yapılmıştır.

09

Şeyh Kutbeddin Camii ve Türbesi

"Türbe içindeki kitabesiz kabirde medfun bir deryâ..."

Kitabesi bulunmayan caminin bânisi ve inşa tarihi bilinmemektedir. Araştırmacılar camiyi Fatih Sultan Mehmed'in veziri Çandarlı Halil Paşa ile 2. Bayezid'e vezirlik yapan Çandarlı sülalesinden İbrahim Paşa'nın yaptırdığı tezine ağırlık vermektedir. Bir başka görüşe göre Türbe Çandarlı Hayrettin Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa döneminde 1418'de yapılmış, cami ve minare türbeden sonraki dönemde Çandarlı İbrahim Paşa'nın oğlu Halil Paşa tarafından yaptırılmıştır.

Türbenin içindeki kitabesiz kabirde Mehmed Muhyiddin bin Kutbeddin-i İznîkî medfundur. Babası ünlü Şeyh Kutbeddin-i İznîkî'dir. Şeri ve müsbet ilimleri Molla Fenarî'den öğrenerek tasavvufa eğilmiş birçok eser neşretmiştir.

Kare planlı camiden günümüze yalnızca yıkıntısı ulaşmıştır. 1993'te gerçekleştirilen kurtarma kazılarında kuzey ve güney duvar izleri açığa çıkmıştır. Cemaat yerinde 5. yüzyıl özelliği taşıyan antik yapılardan alınmış üç sütun görülmektedir. Minaresi tek şerefeli olup yine antik yapılardan alınan mermer mimari parçalardan müteşekkil giriş kısmı bulunmaktadır. Hemen caminin kuzeybatısında yer alan türbe ise kare planlı ve tek mekânlıdır. Üzeri kiremitle kaplı bir kubbeyle örtülüdür. 1993'te yapılan kazı çalışmasıyla türbenin hazire bölümündeki birçok önemli mezar açığa çıkarılmıştır.

Ayasofya
Lefke
Rotası

10

Nilüfer Hatun İmareti

"Allah onu mağfiretine doyursun..."

Doğu cephedeki giriş kapısı üzerinde yer alan kitabeye göre, 1388'de 1. Murad tarafından annesi Nilüfer Hatun için yaptırılmıştır. Yoksullara ve öğrencilere yiyecek dağıtmak için kurulan hayır kurumu imaret ve zaviyeden müteşekkil yapı uzun yıllar harap durumda kalmıştır. 1958-1960 yılları arasında esaslı bir onarım geçirmiş olup günümüzde İznik Türk İslam Eserleri Müzesi olarak kullanılmaktadır.

Erken Dönem Osmanlı Mimarisi'nin örneklerinden olan Nilüfer Hatun İmareti, ters T planlıdır. Bu yapıdaki süslemeler, duvar tekniği ve rozetler ile demet biçimindeki pâyeler o dönemde Bizans mimarisinde rastlanan özelliklerdir buna dayanarak binanın yapımında İznik'te kalan Bizanslı ustaların çalışmış oldukları söylenebilir.

İç mekânda İznik çinisine ait örnekler, çeşitli medeniyetlere ait sikkeler, dini ve sosyal yaşamı yansıtan canlandırmaların yanı sıra yapının bahçesinde İslami mezar taşları, kuyu bilezikleri, lahitler, çeşme ve kitabeler sergilenmektedir.

11

Çandarlı İbrahim Paşa Türbesi

"Eşrafının başı, vezirlerin dayanağı, memleketlerin sulha kavuşturucusu, tehlikeleri bertaraf eden Hayreddin Paşa oğlu İbrahim Paşa..."

İbrahim Paşa, Çandarlı Halil Paşa'nın küçük oğludur. Medrese tahsili görmüş ve Bursa kadılığı yapmıştır. 1415'te kazaskerlik, 1421'de ise vezirlik görevini üstlenmiştir.1429 yılında vefat eden İbrahim Paşa, İznik'te medfundur. Türbesinin hemen doğusuna bitişik bir saray ve imaret yaptırdığı bilinmekte olup her iki yapı da günümüze ulaşamamıştır. İmaretin kitabesi bulunmuş ve bugün İznik Arkeoloji Müzesi'nde yer almaktadır.

Türbe nitelikli bir mimariye sahip değildir ancak içinde yer alan mermerden yapılmış sandukanın baş kısmı ve pâyeleri ihtişamlıdır. Türbe içerisinde yazıtlı dört mezar bulunmaktadır. Büyük boyutlu kabir Çandarlı Halil Paşa'nın oğlu İbrahim Paşa'ya aittir. Diğer kabirlerin ise Halil Paşa'nın oğlu Ahmed, İbrahim Paşa'nın kızı Fatma Hatun ve Saide isimli bir hanıma ait olduğu anlaşılmaktadır.

Ayasofya
Lefke
Rotası

12

Lefke Kapı

"Şam Kapısı"

İznik'in doğusunda yer alan kapı Kılıçarslan Caddesi'nin sonundadır. Lefke Kapı, Osmanlı döneminde Hac yolu üzerinde yer alan Şam'a atfen "Şam Kapı" adıyla anılmıştır. Taç Kapının kente bakan yüzünde, iki satırlık Yunanca bir yazıt yer almaktadır. Kapının mezarlığa bakan cephesinde de tekrarlanmaktadır. Yazıtta "Gaius Cassius Chrestus'un çabasıyla yapımı tamamlanan bu eseri, Prokonsül M. Plancius Varus imparatorların yüce evine ve eyaletin başşehri Nikaia'ya adadı" yazılıdır. Yazıtlar Roma imparatorlarından Vespasian ve Titus'un müşterek yönetimleri döneminde kapıya yerleştirilmiştir.

Lefke Kapı'nın hem şehir içi hem de şehir dışına bakan yüzlerinde Plancius ve Hadrianus'un kitabeleri yer almaktadır. Roma İmparatoru Hadrian'ın 123 yılında şehirde gerçekleşen büyük deprem sonrası yapıların onarımı için verdiği destek nedeniyle adının yer aldığı kitabeler kentin görkemli kapısına yerleştirilmiştir.

Lefke Kapı'nın doğu ve batı cepheleri aynı mimari özellikleri taşımaktadır.

Ayasofya Lefke Rotası

Lefke Kapı

Antik Su Yolları Bazilika Rotası

01 Antik Su Yolları

Su kanalı İznik'in doğusunda, surların dışında yer almaktadır. Roma Dönemi'nde Katırcı İni ile Berber Kayası uzantısındaki doğal mağaradan çıkan su, bu kanal ile kente nakledilmiştir. Doğal kayalığın ağız kısmı bir duvarla dışarı uzanmakta, döküldüğü havuzda su dinlendirilmektedir. Suyu taşıyan kanal kentin kuzeybatısından sonra batıya dönerek Lefke Kapı'nın güneyindeki çeşmeye ulaşmaktadır.

Kent surlarındaki kuleye ters şekilde yerleştirilmiş olan kitabede, su kanalının Roma Dönemi'nde İmparator Hadrian'ın buyruğuyla yapıldığı yazmaktadır. Kanal, Bizans Dönemi'nde Justinianus tarafından yeniden ele alınmış günümüze kadar birçok kez onarılmıştır. Roma ve Bizans dönemlerine ait mermer bezemeli mimari ve yazıtlı parçalar dikkat çekmektedir.

02

Çandarlı Kara Halil Hayrettin Paşa Türbesi

"Hayreddin Paşa 789 yılında Serez şehrinde yokluk evinden bekâ evine göç etti..."

Çandarlı Kara Halil Hayreddin Paşa

Türbe, surların dışındaki mezarlıkta yer almaktadır. İki ayrı zamanda inşa edilen, farklı ölçülere sahip iki ayrı mekândan müteşekkildir. Kubbesinin orta kısmı açık bırakılmış, gün ışığının ve yağmur damlalarının mezarlara düşmesi sağlanmıştır. Dört pencereli odaya kapı boşluğundan girildiğinde güneyde Ali Paşa, kuzeyde ise Hayreddin Paşa'nın kabirleri görülür.

Çandarlı Kara Halil Hayreddin Paşa, Çandarlı sülalesinin en büyüğüdür. Osmanlı Devleti'nin kuruluşunda önemli rol oynayan Ahi Teşkilatı'ndandır. Osman Gazi'nin kayınpederi olan Şeyh Edebâli'nin akrabasıdır. Batı Trakya ve Makedonya'nın Osmanlı topraklarına katılmasını sağlamış vezirlik ve ordu komutanlığını birlikte yürütmüştür. Osmanlı maliye ve hazinesinin kurucusudur. 1. Murad'ın başarısında çok önemli payı olan Hayreddin Paşa, Serez'de vefat etmiş cenazesi İznik'e getirilerek bugünkü türbesine defnedilmiştir.

Antik
Su Yolları
Bazilika
Rotası

02

Çandarlı Kara Halil Hayrettin Paşa Türbesi

Çandarlı Ali Paşa

Çandarlı Ali Paşa, Halil Hayreddin Paşa'nın büyük oğludur. Kazasker olarak görev yapmış, Sultan 1. Murad'ın Karamanoğlu Seferi'ne vezir olarak katılmıştır. Genç Vezir-i Âzam Çandarlızâde Ali Paşa, Bulgaristan'ı Osmanlı topraklarına katmış, 1. Kosova zaferinde görev almış İstanbul'un karadan kuşatılması onun komutasında gerçekleştirilmiştir. Bu kudretli devlet adamı 1406'da Ankara'da vefat etmiştir. Naaşı İznik'e getirilerek babasının türbesine defnedilmiştir.

03
Sarı Saltuk Türbesi

"Bir Türk-İslam kahramanı..."

İznik'in 1331'de Osmanlı Devleti tarafından teslim alınmasından sonra inşa edilmiştir. Kitabesi bulunmadığından türbenin inşa tarihi ve içeride yer alan mezarın kime ait olduğu net olarak bilinememektedir. Türbenin, Sarı Saltuk'a ait olduğu kabul edilir. 1945'te kemerlerinde ve kubbesinde çatlaklar oluşmuş bazı kısımları yıkılmıştır. 1963'te yapılan restorasyon çalışmalarıyla günümüzdeki görüntüsüne kavuşmuştur. Kare planlı, dıştan oluklu kiremitlerle örülmüş, L biçiminde payelere oturmuş yuvarlak kemerlerle sınırlı bir türbedir. İçindeki kabir, bitkisel motiflerle süslenmiş, Kuran'dan âyetler işlenmiştir.

Sarı Saltuk, Türk-İslam kültürünün yayılması için ömrünce uğraşmış efsanevi bir kahramandır. Asıl adı Mehmed Buharî olup Hoca Ahmet Yesevî'nin öğrencisi ve Hacı Bektaş Velî'nin yol arkadaşıdır. Bir dönem Orhangazi'nin sarayında bulunmuş sonrasında ise Avrupa'ya giderek birçok keramet göstermiştir. Hristiyan ülkelerde, imanı uğruna acı çeken, iyilikleriyle anılan ve İznik Konsiline katıldığı bilinen Aziz Nikolaos ile eşleştirilmektedir.

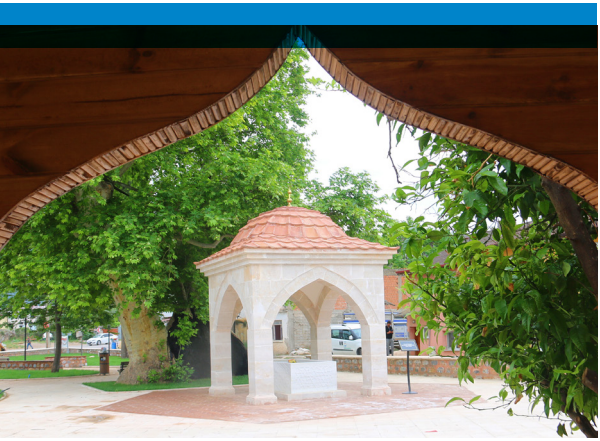
04

Topkapı

"Surların tali zineti"

İstanbul Kapı ile Lefke Kapı arasında, kentin kuzeydoğusunda yer alan ön surlara ait tali bir kapıdır. Kapıyı oluşturan kısım tuğladan müteşekkil kemer ile çevrilidir. Yol genişletme çalışmaları sırasında kemer üzengilerinin yıkılmasıyla kemer boşta ve desteksiz kalmıştır.

İstanbul Kapı'nın çevresinde bulunan kesme taşlar ise 8. yüzyılda surların güçlendirilmesi amacıyla Açık Hava Tiyatrosu'ndan taşınan mimari parçalardır.

05

Davud-i Kayseri Türbesi

"Osmanlı'da ilmin temelini atan bir başmüderris..."

Osmanlı Devleti'nin ilk müderrisi ve ilk düşünürlerinden Dâvûd-i Kayserî, Moğol saldırıları sırasında İran'dan kaçarak Kayseri'ye yerleşen bir aileye mensuptur. Sadreddin Konevî'den tasavvuf öğrenen; Şeyh Edebâli, Yûnus Emre, Geyikli Baba ve Hacı Bektâş-ı Velî'nin akranı gösterilen Davud-i Kayseri'nin doğum yılı hakkında yeterli bilgi yoktur. Hocası Kadı Sirâceddin el-Urmevî'nin yaşadığı dönem göz önüne alındığında 1258-1261 yılları arasında doğduğu düşünülmektedir.

Dâvûd-i Kayserî'nin eserleri incelendiğinde, hem dini ilimlerde hem de müspet ilimlerde iyi bir öğrenim gördüğü anlaşılmaktadır. İbnü'l-Arabî ve hocalarından olan Abdürrezzâk el-Kâşânî gibi büyük sufilerden etkilenerek vahdet-i vücûd nazariyesini benimsemiştir. Derin bir felsefe bilgisine sahip olan Kayserî, Aristo gibi ünlü Yunan filozoflarını ve Ebü'l-Berekât el-Bağdâdî gibi İslâm filozoflarını eleştirebilecek seviyede felsefi donanıma sahiptir.

Antik
Su Yolları
Bazilika
Rotası

05

Davud-i Kayseri Türbesi

Dâvûd-i Kayserî, Nihayetü'l-Beyan fi Dirâyeti'z-Zemân adlı eserini bitirdiğinde şöhreti Anadolu sınırlarının dışına taşmaya başlar. Onun şöhretini duyan Orhan Gazi 1336 yılında kendisini İznik'e çağırır ve Osmanlı'nın ilk medresesine günlük 30 akçe maaşla başmüderris tayin eder. Dâvûd-i Kayserî, 15 yıl boyunca çalıştığı bu medresesinin sistemini de kendisi kurar. Dersler arasına Kelâm dersini de ekleyerek kısa zamanda medresenin Osmanlı Kültür Kurumları içerisinde ilk sırayı almasını sağlar. Osmanlı Devleti'nde medrese eğitiminin fiziki temelini Orhan Gazi atarken, ilmi temelini de Dâvûd-i Kayserî atmıştır.

Kaynakların çoğunda 1350'de İznik'te vefat ettiği bildirilse de kendisinden bahseden bazı eserlerde farklı tarihler de verilmiştir. Mezarının İznik'te Çandarlı Halil Paşa Camisi'nin karşısında bugün Çınardibi denilen yerde asırlık bir çınar ağacının yanında olduğu bilinmektedir. Dâvûd-i Kayserî'nin vefatından sonra yerine öğrencisi Tâceddin Geredevî tayin edilmiştir.

06

Alaaddin-i Mısri Türbesi

"Süleyman Paşa Medresesi'nin kutbu"

Orhan Gazi, İznik'in fetihten sonra kenti devrin ilim ve din merkezi hâline getirmek için imar ile ihya faaliyetlerini başlatmıştır. Oğlu Süleyman Paşa'nın kendi adına tesis ettiği medrese dönemin en ehemmiyet verilen medresesi olmuştur. Bu medresenin ilk hocalarından biri Alaaddin-i Mısri'dir. Onun tedrisatında birçok ilim insanı yetişmiştir.

Adını taşıyan Alaaddin-i Mısri Sokağı'ndaki türbesinde medfundur. Dikdörtgen planlı türbenin üstü ahşap çatı ile örtülüyken, günümüzde yalnızca duvarları görülmektedir. Briket duvarlarla çevrili alanın içerisinde kitabeleri belirlenemeyen üç sanduka daha yer almaktadır.

Antik
Su Yolları
Bazilika
Rotası

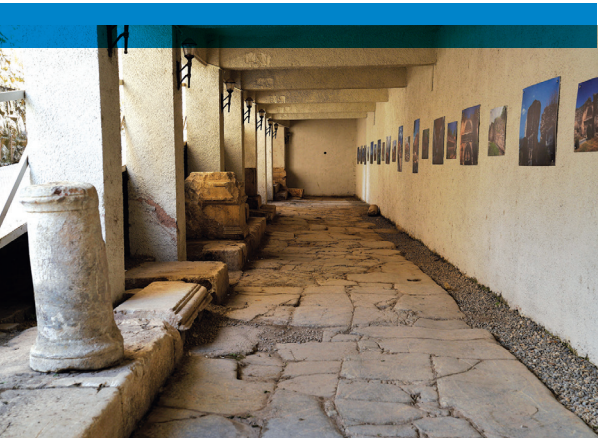

07

I. Murat Hamamı

"Bilhassa Türkler'de hamam, yerleşim yerlerinin vazgeçilemez bir unsuru olmuştur"

İstanbul Kapı yolu üzerinde yer almakta olup, kitabesi bulunmadığından inşa tarihi tam olarak bilinmemektedir. Mimari özellikleri göz önüne alındığında Sultan 1. Murad döneminde yaptırıldığı düşünülmektedir. Geçmişte duvarlarında kabartma süslemeler yer alan bu yapı bir dönem tekke sanılmıştır. İki büyük kubbeyle örtülü soyunma yerleri ve halvet bölümlerinden müteşekkildir. Harabe durumunda olan hamam, 1. anıtsal koruma derecesiyle tescil edildikten sonra İznik Kaymakamlığı tarafından restorasyonu tamamlanmış ve 2007'de açılmıştır. Çalışmalar sırasında; Antik Roma dönemine ait 2. yüzyıldan kalma sütunlu yolun bir kısmı da keşfedilmiştir. 1. Murad Hamamı günümüzde kültür merkezi, seminer salonu ve sergi alanı olarak kullanılmaktadır.

Antik Su Yolları Bazilika Rotası

08 Roma Yolu

"İstanbul'dan Kudüs'e uzanan Roma Yolu"

Kadim İznik kentinin en önemli miraslarından biri de Roma Yolu'dur. Balkanlar üzerinden gelerek İstanbul, Kadıköy, İzmit ve İznik'e doğru devam eden Roma Hac Yolu; Romalılara ve Osmanlılara başkentlik yapmış olan İstanbul'u Küçükasya'daki eyaletlere bağlar. İmparator Augustus döneminde inşa edilen yol, Roma İmparatorluğu'nun İstanbul (Byzantium) ile İznik (Nicaea)'i birbirine bağlayan önemli bir arteridir. İznik'in bugün 3 tanesi görülebilen İstanbul, Yenişehir, Göl ve Lefke Kapı adı verilen dört ana kapısından Lefke Kapısı, Kudüs'e kadar uzanan Roma Hacı Yolu'nun Küçük Asya'daki başlangıcı sayılabilir.

Bu yol sayesinde tüccarlar, askerler ve gezginler; doğunun zenginliklerine ve batının kültür merkezlerine kolaylıkla ulaşabilmişlerdir. Söz konusu yol üzerinde orijinali MS 3. yüzyılın başında yapıldığı düşünülen bir Roma İmparatorluk haritası olup Fransa'nın Bordeaux kentinden Kudüs'e gidecek Hıristiyan hacılar için yazılmış, adı Itinerarium Hierosolymitanum olan haritada çeşitli konaklama, at değiştirme istasyonları ile yerleşimler yer almaktadır. Bu güzergâha dair bilgileri sadece Itineraria'dan değil,16.–19. yüzyıllar arasında yazılmış seyahatnamelerden de görebilmekteyiz.

09
Huysuzlar Türbesi

"Huysuzluk gömleğinden sıyrılmak"

Osmanlı Dönemi'nde çocuk sağlığı üzerine çalışarak huysuz çocukları farklı yöntemlere tedavi eden nam salmış bir doktordur. Vefat ettiğinde bu türbeye defnedildiği anlatılmaktadır. Günümüzde huysuz çocukların buraya getirilerek türbede bekletilip dua edilmesi geleneği sürdürülmektedir. Türbeden çıkarken çocukların üstündeki giysilerden biri orada bırakılıp huysuzluk gömleğini atmak sembolleştirilmektedir. Kare planlı, briketten örülmüş bir duvarla çevrili, içinde kitabesiz üç lahitin bulunduğu üstü açık bir mekândır.

Antik Su Yolları Bazilika Rotası

10

İsmail Bey Hamamı

"Özel hamam türü içinde bir şaheser"

Kitabesi bulunmayan yapının; tarihi, bânisi ve mimarı bilinmemektedir. Özel mülkiyetli bir hamam olarak yapılmış olup türünde benzer örneği bulunmamaktadır. Selçuklular tarafından inşa edildiği düşünüldüğünden "Selçuklu Hamamı" olarak da adlandırılmaktadır. Hamamın konumu, şaheser olarak nitelendirilebilecek mimari özellikleri nedeniyle bir saray hamamı olabileceği tezi üzerinde durulmaktadır.

Hamamın yapısal özellikleri, tekniği, kubbeleri ve taşıyıcıları incelenerek birçok araştırmacı tarafından 14. yüzyıldan 17. yüzyıla kadarki geniş zaman aralığına tarihlendirilmiştir. Yapı erken dönem Osmanlı hamamları arasında en güzel örneklerinden biri olarak dikkat çekmektedir Hamam her biri kare planlı dört küçük mekândan müteşekkildir. Ne yazık ki kubbedeki dekorasyonun önemli bir kısmı ile duvarlardaki alçı süslemelerden pek azı günümüze ulaşabilmiştir. Yapı 1995'te Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü tarafından korunmaya alınmıştır.

Antik
Su Yolları
Bazilika
Rotası

11

Ahiveyn Sultan Türbesi

"Afyon Dede veya Afyon Sultan"

Beylerbeyi Mahallesi'nde, Afyon Sultan Sokağı üzerinde yer almaktadır. Etrafı çevrili iki kitabesiz sandukadan müteşekkil bir türbedir. Osmanlı Devleti İznik'i fethettikten sonra şehirdeki sağlık işleri, Orhangazi'nin torunu Ahi Veyn Sultan tarafından yürütülmüştür. Doğadaki bitkileri kullanarak hazırladığı ilaçlarla birçok hastayı tedavi etmiş, üne kavuşmuştur. 14. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'na başkentlik yapan İznik'te bir koldan ilmi ve dini çalışmalar sürdürülürken öte yandan Ahi Veyn Sultan tarafından tıp ilminin gelişmesine katkı sağlanmıştır. İlaçlarında yoğun olarak kullandığı afyon nedeniyle halk arasında Afyon Dede veya Afyon Sultan olarak anılmıştır. Afyon Dede'ye atfedilen mezarın İznik'te ahilik teşkilatını kuran bir zata ait olduğu da rivayet edilmektedir.

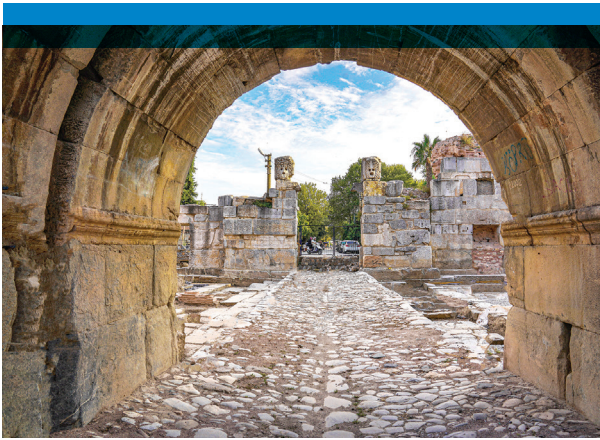
12
Ayatrifon Kilisesi

" Büyük bir kubbeyle örtülü, süslü mozaiklerle kaplı bir kilise"

İnşasının 11-13. yüzyıllar arasında yapıldığı düşünülen Ayatrifon Kilisesi, Semavi Eyice tarafından 1948 yılında tespit edilmiştir. Yapının planına bakıldığında, İstanbul'daki Kariye Cami'sine benzeyen büyük bir kubbeyle örtülü olduğu ve zeminin süslü mozaiklerle kaplandığı düşünülmektedir. Kiliseden günümüze ise sadece güney yan nef ile narteks kısmının güneybatı köşesi kalmıştır.

Antik
Su Yolları
Bazilika
Rotası

13

İstanbul Kapı

"Kentin şeref kapısı"

Antik dönemde İstanbul'a giden yola açılması nedeniyle "İstanbul Kapı" olarak adlandırılmıştır. Dış, orta ve iç olmak üzere üç kapıdan müteşekkildir. Müdafaa esasına göre, kentin şeref ve saygınlığını göstermek amacıyla inşa edilmiştir. İstanbul Kapı'nın mimarisi, kentin doğu girişi olan Lefke Kapı ile benzerlik gösterir. 1. yüzyılın ikinci yarısında Roma İmparatorluğu'nda hüküm sürmüş olan Vespasianus ve Titus dönemlerinde Bithynia Eyaleti'nin valilik görevini yürütmüş olan M. Plancius Varus tarafından, Nikaia'lı Gaius Cassius Khrestos'un mali desteğiyle inşa edilmiştir. Yapı 123 yılında meydana gelen depremden sonra İmparator Hadrianus'un mali destekleriyle onarılarak tekrardan ayağa kaldırılmıştır.

İç kapı; çeşitli antik yapılardan alınan parçalar ile örülmüş, Roma Açık Hava Tiyatrosu'ndan getirilen iki yüksek kabartma tiyatro maskı yapıya yerleştirilmiştir. Dış kapıdaki kabartmalarda farklı iki süvari birliğine ait zırhlı, kalkanlı, miğferli askerlerin birbiriyle kıyasıya savaştığı görülür. Taç kapının şehir cephesine bakan yüzeyinde ise kapının bânisi hakkında bilgi veren bir kitabe yer almaktadır. Aynı kitabe benzer şekilde şehir dışına bakan cephede de yer almaktadır.

Antik Su Yolları Bazilika Rotası

14

Kayıkhane Sosyal Tesisleri (İz-Bel Cafe&Restoran)

"Eşsiz gün batımı manzarasıyla görsel şölen sunan bir lezzet durağı"

İznik gezi rotamızın lezzet durağı, kaliteli hizmeti ve doğal ortamıyla misafirlerine hizmet veren İz-Bel Cafe&Restoran yeni konseptiyle hizmete başladı.

Belediyenin İzzet Peşte Su Sporları Kamp ve Eğitim Merkezi'nde oluşturduğu sosyal tesiste İznik (Askania) Gölü'nün dingin ve gizemli sularında kürek çekip, muhteşem gün batımını izleyerek yemek molası verebilirsiniz.

Fotoğraf: Tunahan TETİK

Antik Su Yolları Bazilika Rotası

15

Göl Kapı

"İmparator Claudius Gothicus'tan İznik'e anıtsal bir kapı"

Göl Kapı bugün birkaç kalıntı iz dışında tamamen yok olmuştur. Ayakta kalan kapıların, kentin ana caddelerinin sonlandığı noktalarda olması nedeniyle bu kapının yerini yaklaşık olarak belirlemek mümkündür. Göl Kapı'daki bir arşitrav üzerinde kayıtlıyken kaybolmuş kitabede surların İmparator Claudius Gothicus tarafından inşa edildiği belirtildiğinden inşa tarihi için 269 yılı düşünülmektedir.

16
Senato Sarayı

"Bizans İmparatorluğu'nun idari ve dini kararlarının alındığı stratejik mekân"

İznik Senato Sarayı'nın 4. yüzyılda Bizans İmparatoru I. Constantinos tarafından inşa edildiği ve 1. Ekümenik Konsül toplantısının yapıldığı yer olduğu tezi hâkimdir. Senato Sarayı, Bizans İmparatorluğu'nun idari ve dini kararlarının alındığı önemli bir mekân olmuştur. Mimarisindeki suya dayanıklı taş bloklar ve mermer kaplamalar, yapının görkemini artırmak ve dayanıklılığını sağlamak amacıyla kullanılmıştır. İstanbul Kapı ile Göl Kapı arasındaki surlarda kullanılan devşirme malzemelerin özellikle de mermer levha gibi pahalı bir malzemenin şehir savunmasında kullanılması mümkün olmadığından, özenli işçilikle yapılmış duvarlar, kaplamalar ve seyirdimler de göz önüne alınarak sarayın İstanbul Kapı ile Göl Kapı arasında yapılmış olabileceğini düşündürmektedir.

Antik Su Yolları Bazilika Rotası

Fotoğraf: Mehmet ÇİMENLİ "Bazilika Panorama"

17 Bazilika

"İki bin yıllık bir yapı kompleksi"

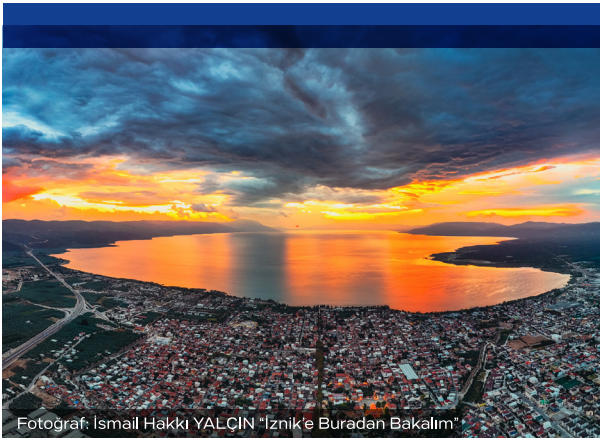
Günümüzde "Senato Sarayı" olarak tanımlanan bölgenin beş yüz metre doğusunda su seviyesinin yaklaşık iki metre altında keşfedilen iki bin yıllık bir yapı kompleksidir. İznik ilçe merkezinin hemen açığında, kıyı çizgisinin yirmi metre ilerisinde yer almaktadır. Bazilika Roma İmparatorluğu döneminde kamu yapısı olarak kullanılmıştır.

Üç evreli bir düzene sahip olduğu düşünülmektedir. En altta Apollon Tapınağı, onun yanında Neophytos Martiriumu (şehitliği), son kısımda Neophytos Bazilika Kilisesi bulunmaktadır. 16 yaşında Hristiyanlığın resmi olarak tanınmadığı dönemde Hristiyan olduğu için öldürülen Aziz Neophytos adına 4. yüzyılın sonlarına doğru inşa edildiği düşünülmektedir. Bu azizin, şehri gölden gelecek tehlikelere karşı koruyacağına inanılmıştır.

Antik Su Yolları Bazilika Rotası

Bazilika

Fotoğraf: İsmail Hakkı YALÇIN "İznik'e Buradan Bakalım"

01

Abdülvahap Sancaktari Türbesi ve Seyir Terası

"Sancağı vermedin, kelleni de verme!"

İznik'in kuzeydoğusunda yer alan Abdullah Tepesi'nin yamacındaki türbe, kitabesiz bir mezardan ibarettir. Halk arasında Bayraklı Baba veya Bayraklı Dede olarak bilinen bu mezarın olduğu yerden İznik manzarası tüm güzelliğiyle görülmektedir.

Halk arasında çokça bilinen anlatıya göre: İslam ordusunun sancaktarı "Mustafa Abdülvahap" usta bir binici mahir bir kılıç ustasıdır. Kenti almak üzere gerçekleştirilen büyük bir hücum sırasında burca tırmanıp sancağı diken Abdülvahap Sancaktari'nin vücuduna oklar saplanır, başı bir kılıç darbesiyle kesilir. Sancağı elinden düşürmez. Bunu gören bir asker "Ya Abdülvahap, sancağı vermedin kelleni de verme!" diye seslenince Abdülvahap kellesini koltuğuna alır ve yalın kılıç dövüşe dövüşe mezarının olduğu tepeye çıkar, ruhunu teslim eder.

Bu askerin mezarı günümüzde ziyaretgâh olmuştur. Dilekler dilenip, dualar edildikten sonra dileği gerçekleşenler Türk Bayrağı alıp mezara veya direklere asarlar.

02

Berber Kaya Anıt Mezarı

"Helenistik Çağ'a ait bölgedeki tek eser"

İznik'te yer alan Berber Kaya Anıt Mezarı, Helenistik Çağ'a ait bölgedeki tek eserdir ve bir kaya kütlesinden oyularak yapılmıştır. Koyu gri kalker oyularak oluşturulan mezar odasına ait 17 parça, çevreye ve yamaca yayılmış durumdadır. Bu bölgenin Bithynia, Roma ve Bizans dönemlerinde bir nekropol olarak kullanıldığı ve şehrin kapılarını yaptıran C. Cassius Chrestus'un lahitinin de bu bölgede bulunduğu bilinmektedir.

Yöre halkı tarafından "Berber Kaya" olarak adlandırılan bu anıt mezar, Bithynia Kralı II. Prusias (M.Ö 185-149) için yapılmıştır. II. Prusias, oğlunun baskısından kaçıp sığındığı İznik'te yakalanarak öldürülmüştür. Anıtsal mezar, zamanla büyük tahribata uğramıştır. Özellikle, uzun yıllar ayakta kalan arka kısmı, 1953 yılında define meraklıları tarafından dinamitle parçalanmış ve bir kısmı toprakla örtülmüştür.

Anıtın alınlığı içinde ve saçak altında bir sıra kurt dişi motifi dikkat çekmektedir. Ayrıca, mezar odasına ait parçalarda, Yunanca ve İbranice yazıtlar ile ziyaretçiler tarafından kazınarak yapılmış haç işaretleri bulunmaktadır.

03
Eşref Baba

"Servi ağaçlarının gölgesinde yatan bir çınar..."

Lefke Kapı'nın doğusunda yer almaktadır. Mezar restore edilmiş olup Eşref-i Rûmi'nin babasına aittir. Mermerden müteşekkil mezarın kitabesi eski Türkçe ile yazılmış yeni bir kitabedir. Mezarın baş ve ayakuçlarından servi ağaçları yükselmektedir.

04
Merdivenli Kaya

"Hespekli Tören Yeri"

İznik'in Elbeyli Kasabası, Hespekli mevkiinde yer alan Merdivenli Kaya, doğal bir kayalık üzerine inşa edilmiş, dikkat çekici bir sunak alanıdır. Bölgedeki bu etkileyici yapı, Bursa Bölge Koruma Kurulu tarafından "Merdivenli Kaya" olarak tescil edilerek, "Tören Yeri" olarak tanımlanmıştır.

Ana kaya üzerinde kuzeydoğuya doğru yükselen 15 basamaklı bir merdiven yapısı, antik dönemin izlerini günümüze taşır. Bu basamaklar, ana kayanın üzerine özenle yontulmuş ve en üst basamaktan sonra kaya yüzeyi düzleştirilmiştir. Bu düzenleme, Merdivenli Kaya'nın antik çağda dini ritüeller veya törenler için kullanılmış olabileceğini düşündürmektedir.

Merdivenlerin batı ve doğu kesimlerinde, ana kayanın yer yer tıraşlandığı ve düzgün, dikdörtgen alanlar açıldığı görülmektedir. Bu alanların kaya ocağı olarak kullanılmış olması yapıdan taş elde edilmiş olması muhtemeldir.

Diğer Yapılar

05

Hipoje (Yeraltı Mezarı)

"Freskleriyle büyüleyen yeraltı mezar odası"

İznik Elbeyli yakınlarındaki Hespekli mevkiinde, 1967 yılında keşfedilen Hespekli Hipojesi, önemli bir yeraltı mezar odasıdır. Sade mimarisine rağmen, içerisinde barındırdığı son derece etkileyici fresklerle dikkat çeken bu hipoje, 4. yüzyıl sonu ile 5. yüzyıl başına tarihlendirilmektedir.

Dikdörtgen planlı olan hipoje, beşik tonozla örtülmüştür. İçinde yer alan üç mezar, ne yazık ki defineciler tarafından daha önce açılmış ve karıştırılmıştır; geriye yalnızca birkaç insan kemiği ve bir yağ kandili kalmıştır. Yapının batı duvarında, kuyrukları kabartılmış iki tavus kuşu figürü işlenmiştir. Her iki kuşun başı, kapıya çevrilmiş olarak tasvir edilmiştir, sanki gelecek birini bekler gibi bir duruş sergilemektedirler. Tavus kuşlarının çevresinde yer alan yeşil saplı, kırmızı yapraklı gelincikler ve panonun iki yanındaki servi grupları, bu freskin zarif ve etkileyici detaylarını oluşturur. Mezar odasının, nem nedeniyle güherçillenmesi ve defineciler tarafından fresklerin bir kısmının çalınması üzerine yapı, Kültür Bakanlığı tarafından koruma altına alınmıştır. Mezar odasının çevresi demir parmaklıklarla korunmuş, drenaj sistemi oluşturulmuş ve bir demir kapı eklenmiştir.

06

Obelisk (Dikilitaş)

"İznik'te bir dikilitaş"

Roma döneminde İznik'ten İzmit'e giden yol üzerine inşa edilmiştir. Halk arasında "Dikilitaş" ve "Nişantaşı" olarak da bilinmektedir. İznik Kapıları'nı yaptıran Cassius Chrestus'un kardeşi ve yeğeni olan C. Cassius Philiscus'a aittir. Günümüzdeki yüksekliği 12 metre olan anıt beş beyaz mermer blokla örtüldüğünden "Beştaş" adıyla da anılmaktadır. Üstte altıncı bir taşın bulunduğu ancak düşerek kaybolduğu bilinmektedir. Obeliksin üstünde yer alan Yunanca kitabede "C. Cassius Philiscus, C. Cassius Asklepiodotus'un oğlu, 83 yıl yaşadı" yazmaktadır.

Görülmeye Değer

Fotoğraf: Serdar KIRAN "İznik Gün Batımı"

01

İznik Gölü

"Doğa ve tarihin iç içe geçtiği benzersiz bir göl"

İznik Gölü, 298 kilometrekarelik yüzölçümü sahip büyük bir tatlı su gölüdür ve yer yer 64 metreye ulaşan derinliğiyle bölgenin en önemli su kaynaklarından biridir. Gölün çevresinde çeşitli bitki ve hayvan türlerine ev sahipliği yapan zengin bir ekosistem oluşmuştur. Kefal, sazan ve tatlı su levreği gibi balık türleri için ideal bir yaşam alanı sunan İznik Gölü, su bitkileri ve sazlıklarıyla da göçmen kuşların rotasında yer almaktadır. Bu kuşlar, göç sırasında yorgunluğunu gidermek ve beslenmek üzere göle inmektedir.

Gölde gün batımı, büyüleyici bir manzara sunar. Güneş batmaya başladığı sırada gölün suları altın ve turuncu tonlarına bürünür. Bu renk geçişleri, hafif dalgalarla birleşerek etkileyici bir yansıma oluşturur. Göl kenarında yürüyüş yaparak ya da bir kafede otururak bu huzur verici atmosferi hissedip eşsiz bir anı biriktirebilirsiniz.

Fotoğraf: Melek KAYA "Balıkçılar"

01 İznik Gölü

İznik Gölü'nün doğal güzellikleri burayı sadece bir tatil noktası değil, aynı zamanda bir keşif alanı haline getirir. Göl çevresinde bisikletle gezintiye çıkabilir, tekne turları ile gölün huzur veren dinginliğinin keyfini çıkarabilirsiniz. Gölün kıyılarında, çevre temizliği ve yüksek standartların simgesi olan Mavi Bayrak ödüllü plajlar bulunur. Mavi Bayrak, İznik Gölü'nün suyu ve çevresi hakkında ne denli titiz bir temizlik ve çevre bilinciyle hareket edildiğinin göstergesidir. Bu ödül, gölde yüzme deneyimini güvenilir ve keyifli hale getirirken, ziyaretçilere temiz ve düzenli plajlar sunar. İznik Gölü, doğa ve tarihin iç içe geçtiği, huzur ve keşif dolu anlar vadeden benzersiz bir bölgedir.

Fotoğraf: Esengül ALICI "Yansıma"

Görülmeye Değer

02

Sansarak Kanyonu

"Doğaseverlerin ve macera tutkunlarının keşfetmesi gereken eşsiz kanyon"

Bir doğa harikası olan Sansarak Kanyonu; İznik'in kuzeyinde, yeşilin doğal güzelliklerle buluştuğu noktada yer almaktadır. Derin ve etkileyici vadisiyle doğaseverler için eşsiz bir destinasyondur. Kanyonun çevresini saran yüksek kayalıklar ve eğimli yamaçlar macera tutkunları ile ziyaretçilere etkileyici bir manzara sunar. Kanyon boyunca uzayan farklı zorluk seviyelerinde yürüyüş yolları hem yeni başlayan hem de deneyimli olan gezginler için doğanın görsel şölenini yakından keşfetme imkânı sunar. İç kısımlarında yer alan temiz ve berrak su kaynaklarının oluşturduğu göletler ve derecikler serinletici bir etki yaratmaktadır. Ayrıca, beş yüz yıllık Osmanlı köyü Sansarak'ta bulunan köy evlerinin atmosferi, ziyaretçilerini yüzyıllar öncesine götürür

İznik Sansarak Kanyonu, doğanın duru güzelliğini deneyimlemek isteyen ziyaretçileri için mükemmel bir kaçış noktasıdır.

Sansarak Kanyonu, 2021 yılında Tabiat Parkı olarak ilan edilmiştir.

03

Tacir Kanyonu

"Sarısu ve Kırkharman derelerini buluşturan doğa harikası..."

İznik'in Tacir Köyü'ne 5 kilometre uzaklıkta yer alan kanyon, Sarısu ve Kırkharman derelerinin birleşiminden oluşmuştur. Tacir Kanyonu'nda 236 şelale bulunmaktadır. Dört mevsim ziyaret edilebilen kanyon zengin ekosistemi ile doğaseverlerin ilgisini çekmektedir. Bölgenin bitki örtüsü kuşlar ve diğer yabani hayvanlar için doğal bir yaşam alanı oluşturur. Çiçeklerle kaplı yamaçları fotoğrafçılar için muhteşem manzaralara sahiptir. Tacir Kanyonu, İznik'in tarihi ve kültürel zenginlikleriyle birleşerek bölgeyi keşfetmek ve doğa ile iç içe olmak isteyen ziyaretçilerine tam bir görsel şölen sunmaktadır.

04 Anıt Ağaçlar

"Kentin tarih abideleri, çınarlar ..."

Tarihin canlı temsilcileridir çınarlar. Kadim kültürümüzde uludur, ata yurdunu temsil eder. Konaklama ve sığınma yeridir. Güçlü gövdesi, uzun dallarıyla hayatın ve sonsuzluğun timsalidir. Osmanlılarda çınar, devletin gücünü ve ömrünü sembolize eder.

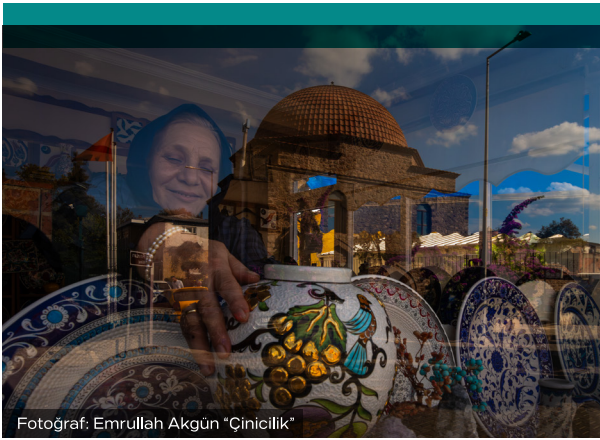
Osman Gazi'nin rüyasında gördüğü, göbeğinden çıkıp dallanarak tüm dünyayı kaplayan ağaç bir çınardı. Orhan Gazi'nin şehri İznik'te, yürüdüğünüz her sokakta bir abide misali sizi karşılayacak çınarlar da o devlet düşünün budaklarıydı...

Nitekim İznik'te göreceğiniz türbe ve hazirelerde, cami avlularında devasa bir çınara muhakkak rastlarsınız. Davud-i Kayseri Çınarı (Topkapı Çınarı), Lefke Kapı Çınarı, Hespekli Çınarı, Sanayi Çınarı, Havuzbaşı Çınarı, Beypınarı Çınarı, Kaymak Köşkü Çınarı, Müşküre Çınarı, Demirışık Çınarı, Karasu Çınarı kentin tarih elçileri olarak asırlara meydan okumaktadır. Gezi rotanızda, bir çınarın gölgesinde demlediğiniz dost muhabbetine muhakkak yer vermelisiniz.

Anıt Ağaçlar

İznik Hakkında

Fotoğraf: Emrullah Akgün "Çinicilik"

01

İznik Tarihçe

"Doğa ve tarihin iç içe geçtiği benzersiz bir göl"

İznik, Antigonos Monophthalmos tarafından M.Ö. 316'da 'Antigoneia' adıyla kurulmuştur. General Antigonos, M.Ö. 301'de General Lysimakhos'a karşı açtığı savaşta mağlup olmuştur. General Lysimakhos'un galip geldiği savaş sonucunda, kentin adını dönemin geleneklerine göre eşinin isminden esinlenerek 'Nicaia' yapmıştır.

Nicaia çevresinde egemen olan Bithynia Kralı Zipoites, M.Ö. 279'da kentin yönetimini ele geçirmiştir. Bithynia Krallığına geçen Nicaia, bir süreliğine Bithynia Krallığına başkentlik yapmıştır. Kentin adına altın sikkeler basılmış ve böylelikle kent tarihte 'Altın Şehir' olarak anılmıştır.

Nicaia şehri, III. Nikomedes'in vasiyeti üzerine Roma idaresi altına girmiştir. Bu dönemde sınırları genişleyerek büyüyen kent, büyük bir deprem sonucunda epey hasar görmüş ve kentin ikinci kurucusu olarak tanımlanan İmparator Hadrianus tarafından yeniden inşa edilmiştir.

Hıristiyanlık ile tanışan İznik, İmparator I.Konstantin döneminde (325) I. Genel Konsil'e (1.İznik Konsili) ev sahipliği yapmıştır.

İmparatoriçe Irene'nin öncülüğünde tasvirlere karşıt olan harekete son vermek amacıyla 787 yılında toplanan ve II. İznik Konsili olarak tarihe geçen VII. Ekümenik Konsil, İznik Ayasofya'da toplanmıştır.

Fotoğraf: İsmail BALCI "Ekinoks"

01
İznik Tarihçe

Selçuklu hanedanına mensup Kutalmışoğlu Süleyman Şah, İznik ve etrafını fethedip Anadolu'nun ilk Türk Devleti olan Anadolu Selçuklu Devleti'ni İznik'te kurmuştur (1078).

Osman Bey 1300'de Yenişehir'den hareket ederek Avdan Dağlarını geçip İznik'i kuşatmak istemiş fakat son derece sağlam olan surları aşamamıştır. Kentin hemen yakınlarına bir havale kulesi kurarak kenti abluka altına aldı. Osman Bey'in oğlu Orhan Bey de babasının siyasi hareketini takip ederek kuşatmayı sürdürmüştür. 1331'de İznik, Orhan Gazi tarafından teslim alınarak Osmanlı'ya başkentlik yapmıştır.

Kent, büyük İslam önderlerine ve Osmanlı'nın ilk yapılarına da ev sahipliği yapmıştır. Osmanlı'nın ilk camisi Hacı Özbek Camii, şu an mevcut durumda olmayan Orhan Gazi'nin fetihten sonra yaptırdığı Osmanlı'nın ilk medresesi Orhan Gazi Medresesi, ilk açık avlulu medrese ve Osmanlı'nın da ikinci Medresesi olan Süleyman Paşa Medresesi burada yer almaktadır. Dönemin ilk müderrisi olan Davud-i Kayseri, Orhan Bey'in davetiyle İznik'e gelmiş, böylelikle 600 yüzyıllık medeniyetin adımları bu şehirde atılmıştır. Şehir, dönemin ilk yapılarının dışında, geleneksel el sanatlarının en önemlilerinden biri olan çini sanatının da başkenti olmuştur. 14. yüzyılda Osmanlı ile yeni bir boyut kazanan çini sanatı, 16. yüzyılda İznik'te önemli bir üretim merkezi haline gelmiştir.

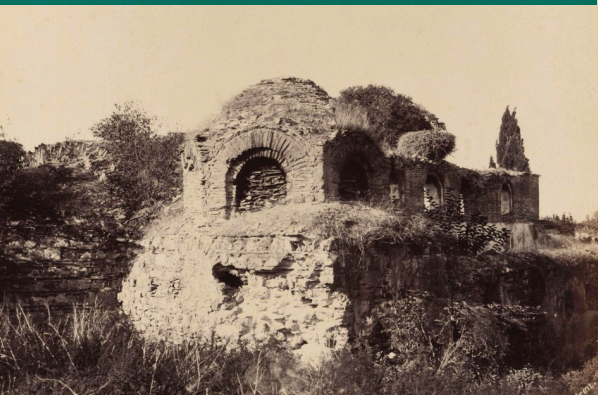
02

I.İznik Konsili

"Ariusculuğun reddi"

Hristiyanlığı resmi devlet dini olarak benimseyen Roma İmparatorluğu, bu dini tüm imparator halklarının uymak mecburiyetinde olduğu "iktidar ideolojisi" konumuna getirmek ve akılcı yaklaşımlara kapatmak istemekteydi. Bu nedenle taze bir Hristiyan olan Constantinos, 325 yılında Hristiyan üçlemesine karşı çıkarak İsa'nın sadece bir insan olup Tanrı'dan dünyaya gelmediğini savunan Arius'un görüşlerinin tartışılması için Birinci Nikaia (İznik) Konsülü'nü topladı.

Başkanlığını Cordoba Metropoliti Hosios'un yaptığı konsil, İmparator'un huzurunda Senato Sarayı'nda açılmıştır. Arius, 17 yandaşının desteğiyle görüşlerini savunmuş ancak başarı elde edememiştir. İsa ile babası Tanrı'nın bir oldukları görüşü kilise tarafından benimsenerek bugüne kadar kabul görmüştür. Konsilde alınan kararlar yalnızca iki piskopos tarafından reddedilmiştir. Onlardan biri İznik Piskoposu Theognios olup kendisinden sonra aynı makama geçen iki piskopos da bu görüşü sürdürmüştür. Birinci Konsil, parçalanmaya yüz tutan Roma İmparatorluğu'nun Hristiyanlar ile devleti birleştirmesine hizmet etmiştir.

03

II.İznik Konsili

"İkonaların kiliselerde serbest bir şekilde yer almasına izin verilmiştir"

Bizans, İkonoklastlarla (putkırıcı), İkonodullar (resme saygı duyanlar) arasındaki çatışmaya son vermek istemekteydi. İmparatoriçe Eirene, İkonoklastların etkinliğini kırmaktan yana olup yeniden resimseverliğe dönebilmek amacıyla 787'de Nikaia (İznik) konsili toplamıştır. 300 civarında piskoposun katılımıyla ilk oturum 11 Ekim'de Ayasofya'da gerçekleşmiştir. Resimlere dönüşü sağlayan kararların alındığı bu toplantı tarihe İkinci İznik Konsili olarak geçmiştir. Birinci Konsil'den itibaren yapılan bu çeşit toplantıların ise yedincisidir. 754 Hieria Konsili'nin kararları kaldırılarak tasvirlere tapınma serbest bırakılmıştır.

Nikaia (İznik) toplantısının Hagia Sophia Kilisesi (Ayasofya Kilisesi)'nde yapılması Hristiyanlar tarafından bu mekânın kutsal kabul edilmesine neden olmuştur.

İZNİK
BELEDİYE BAŞKANLIĞI

KAĞAN MEHMET USTA
İZNİK BELEDİYE BAŞKANI

İZNİK GEZİ REHBERİ

İZNİK
BELEDİYESİ
YAYINLARI

cittaslow iznik

0 (224) 757 10 10
www.gezirehberi.iznik.bel.tr

İZNİK GEZİ REHBERİ

İznik YEG

0 (224) 757 10 10
www.gezirehberi.iznik.bel.tr

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.
www.iznikyeg.org.tr